

BIBLIJA

ČETRDESET I PRVI TJEDAN ČITANJA

RUJAN 2017.	STARI ZAVJET	NOVI ZAVJET
203. dan čitanja, ponedjeljak, 11. rujna	Mudr 6-9	Rim 8,13-5,21
204. dan čitanja, utorak, 12. rujna	Mudr 10,1-13,9	Rim 10
205. dan čitanja, srijeda, 13. rujna	Mudr 13,10-16,29	Rim 8
206. dan čitanja, četvrtak, 14. rujna	Mudr 17-19	Rim 9
207. dan čitanja, petak, 15. rujna	Sir 1,1-6,17	Rim 10

Knjiga Mudrosti

Grčka je Knjiga Mudrosti sastavni dio deuterokanonskih knjiga. Oci su se njome služili već od II. st. posl. Kr. te je, uza sva kolebanja i stanovite oporbe - osobito sv. Jeronima - prihvaćena kao nadahnuta upravo kao i knjige židovskog kanona.

Prvi dio knjige, koji Vulgata naziva jednostavno Liber Sapientiae, (Knjiga Mudrosti) ocrtava ulogu Mudrosti u sudbini čovjeka i uspoređuje sreću pravednika i grešnika za vrijeme zemaljskog života i poslije smrti (pogl. 1-5). Drugi dio (pogl. 6-9) izlaže podrijetlo i narav Mudrosti i načine kako je postići. U trećem dijelu (pogl. 10-19) veliča se djelo Mudrosti i Boga u povijesti izabranog naroda, ističući jedino (ako se izuzme kratak uvod koji seže do samih početaka) temeljni trenutak te povijesti, oslobođenje iz Egipta. Jedan dugi umetak (pogl. 13 - 15) sadrži oštru kritiku idolopoklonstva.

Knjiga se predstavlja kao djelo Salomona, koji je jasno opisan, sve i ne imenovan. U grčkom je tekst naslovljen: „Mudrost Salomonova“. Autor govori kao kralj i obraća se kraljevima kao sebi jednakima. Ali posrijedi je očit književni domišljaj koji ovaj spis, kao uostalom Propovjednika i Pjesmu nad pjesmama, pripisuje najvećem mudracu Izraela. Cijela je knjiga doista napisana grčki, pa i prvi dio (1 - 5), za koji po nekoj

krivoj pretpostavci navodno postojao židovski izvornik. Jedinstvo sastava potvrđeno je jedinstvom jezika, koji je gibak i bogat, i koji teče bez usiljenih retoričkih, oblika.

Autor je zacijelo neki Židov, pun vjere u „Boga otaca“ponosan što pripada „svetom puku“ ali je helenizirani Židov. Ističe događaje Izlaska i opreke između Egipćana i Izraelaca te kudi štovanje životinja. Sve to dokazuje da je živio u Aleksandriji, koja je tada bila i glavni grad helenizma pod Ptolomejevićima i veliki grad židovske dijasporae. Bibliju navodi po prijevodu Sedamdesetorice što je nastao u toj sredini. To znači da je Knjiga Mudrosti mlađa od toga prijevoda, no još ne poznaje djelo Filona Aleksandrijskoga (između 20. pr. Kr. i 54. n. Kr.), a taj se opet grčki filozof nikada, čini se, njome ne nadahnjuje. Uza sve to postoje mnogi dodiri između ta dva djela: proizlaze iz iste sredine i ne mogu biti mnogo vremenski udaljena jedno od drugoga. Ne može se sa sigurnošću dokazati da su se ljudi u NZ služili knjigom Mudrosti, ali je vjerojatno da je ona književno utjecala na sv. Pavla i da je sv. Jeronim crpio iz nje pojmove da izrazi svoju teologiju Riječi. Knjiga je možda pisana u drugoj polovici prvog stoljeća pr. Kr.; ona je najnovija knjiga SZ.

41. tjedan, 203. dan čitanja, ponedjeljak, 11. rujna 2017.

Mudr 6-9 Rim 8,13-5,21

Autor se obraća ponajprije svojim sunarodnjacima Židovima kojih vjeru poljuljava sjaj aleksandrijske civilizacije: ugled filozofskih škola, razvoj znanosti, privlačnost misterijskih religija, astrologije, hermetizma, pa i osjetan čar pučkih kultova. Ponegdje je obzirljiv prema poganima; to znači da i među njima traži slušatelje, i njih želi dovesti k Bogu, koji ljubi sve ljude. No to mu je drugotna nakana. Knjiga je mnogo više djelo obrane nego li osvajanja.

Ne treba se dakle čuditi što se u knjizi nastaloj u takvoj sredini i uljudbi kao plod takve autorove nakane, zapažaju toliki dodiri s grčkom misli; no ne valja ni precjenjivati njihovu važnost. Autor zacijelo svoj apstraktni rječnik i spretno zaključivanje duguje svojem helenističkom odgoju; to mu ne bi nikako omogućio hebrejski rječnik i sintaksa. Odatle mu i stanoviti filozofski način obradbe i raspodjele pojedinih školskih tema, no sve te posudbe još nipošto ne znače pristajanje uz neki filozofski nauk, nego služe samo za izražavanje misli koja se hrani SZ.

O raznim filozofskim sustavima i astrološkim doumljivanjima autor vjerojatno ne zna više od opće naobražena čovjeka toga doba u Aleksandriji. Nije ni filozof ni teolog, već mudri Izraelac. Kao i njegovi predšasnici, potiče na traženje Mudrosti, što dolazi od Boga, postizava se molitvom, izvor je svih kreposti te pribavlja svako dobro. Obzorje mu je ipak šire pa s tom mudročću spaja nove tekovine znanosti.

Za autora, kao i za njegove predšasnike, mudrost je pridjevak Božji. Ona sve uređuje onamo od stvaranja te upravlja događajima povijesti. Sve što joj se pripisuje izravno se povezuje s Bogom, i to stoga što se Mudrost istovjećuje s Bogom, upravljачem svijeta. Ona je „čist odvir slave Svemogućeg... odsjev vječne svjetlosti... i slika dobrote njegove“ (7,25-26). Različita je od Boga, ali u isto vrijeme ona je zraka njegove biti.

O Izraelovoj je prošlosti prije Knjige Mudrosti (10 - 19) razmišljao Sirah, ali se njezina posebnost zrcali u dvije točke. Ponajprije njezin autor traži razloge činjenicama i zacrtava religioznu filozofiju povijesti s novim tumačenjem tekstova, npr. u odlomcima o Božjoj obazrivosti prema Egiptu i Kanaanu. Nadasve pak on biblijski izvještaj upotrebljava kao dokaz za neku tezu. Pogl. 16-19 tvore dugu usporedbu između sudbine Egipćana i sudbine Izraelaca. Da bi što bolje istaknuo svoju temu, autor u njoj obogaćuje pripovijedanje novim domišljajima, spaja raznolike zgode, uveličava događaje. To je izvrstan primjer midraške egzegeze koju će poslije njegovati rabini.

Ukusi su se izmijenili pa su ove stranice ponešto zastarjele, ali prvi dio Knjige (1-9) kršćaninu uvijek pruža vrsnu duhovnu hranu; crkvena se liturgija odatle bogato hranila.

Knjiga Mudrosti

II. PODRIJETLO, NARAV, UČINCI MUDROSTI I PUT DO NJE

II. PODRIJETLO, NARAV, UČINCI MUDROSTI I PUT DO NJE

Dužnost je kraljevima težiti mudrosti

- 6** Čujte, dakle, kraljevi,
i urazumite se!
Poučite se, vladari zemalja dalekih!
²Poslušajte, vi koji upravljate mnoštvima
i koji se hvastate silom svojih naroda!
³Gospod je onaj koji vam je moć podario,
i vladavina je od Svevišnjeg,
koji će ispitivati djela vaša
i vaše nakane istražiti.
⁴Iako ste upravljači njegova kraljevstva,
ne vladaste pravedno,
niti se držaste zakona,
niti služiste nakani Božjoj.
⁵Gospod će vas napasti brzo i užasno,
jer za velikaše je nemilosrdna kazna;
⁶maleni su oproštenja dostojni,
a moćnici će biti moćno kažnjeni.
⁷Jer Gospod Sjevladar ne uzmiče ni pred kim
niti se plaši kakve veličine:
tâ on je stvorio i mala i velika
i jednako se brine za sve,
⁸a istraga oštra očekuje moćnike.
⁹Vama su dakle, vladari upravljene riječi moje
da se naučite mudrosti i ne griješite.
¹⁰Jer oni koji sveto čuvaju svetinje
sami se posvećuju,
i koji su u tom poučeni nalaze obranu.
¹¹Žudite stoga za riječima mojim,
čeznite za njima: one će vas poučiti.

Tražena mudrost - nađena mudrost

- ¹²Mudrost je sjajna i ona ne tamni:
lako je vide koji je ljube
i nalaze je oni koji je traže.
¹³Ona pretječe sve koji je žude
i prva im se pokazuje.
¹⁴Tko zorom rani njoj taj se ne muči:
nalazi je gdje sjedi kraj vrata njegovih.
¹⁵Jer je i sama misao na nju mudrost
savršena,
a tko radi nje bdi, brzo je bezbrižan.
¹⁶Ona hodi naokolo i traži sebi dostojne;
i pojavljuje im se dobrohotno na stazama

- i u susret im dolazi u svakoj misli.
¹⁷Jer njezin početak najistinskiji
želja je za poukom,
u težnji za poukom ljubav je prema njoj;
¹⁸voljeti je znači držati njene zakone,
a posluš njezinim zakonima
pouzdana je besmrtnost,
¹⁹a besmrtnost vodi u blizinu Božju;
²⁰tako žudnja za mudrošću dovodi
do kraljevstva.
²¹Ako se, vi vladari nad pucima,
radujete prijestoljima i žezlima,
tad mudrost štujte da dovijeka kraljujete.

Salomonov opis mudrosti

- ²²A sad ću vam priopćiti
što je mudrost i kako je postala.
Neću vam skriti tajne,
nego ću je pratiti od početka
i na vidjelo iznijeti znanje njezino,
i neću istinu mimoići.
²³Neću poći ni s pogubnom Zavišću:
ona ništa zajedničko nema s Mudrošću.
²⁴Mnoštvo je mudraca svijetu spasenje
i kralj uman blagostanje narodu.
²⁵Zato crpite nauku iz riječi mojih
i bit će vam na probitak.

I Salomon je čovjek kao ostali

- 7** I ja sam smrtnik, kao i svi ostali,
i potomak prvog bića od zemlje
načinjena
i oblikovan kao tijelo u utrobi majčinoj,
²u deset mjeseci, stisnut u krvi,
iz sjemena muževljeva i slasti
družice u spavanju.
³I ja sam, došavši na svijet,
udahnuo zajednički zrak
i pao na zemlju koja nas sve nosi,
i plač mi je bio prvi glas
kao i svima ostalima.
⁴U pelenama bijah odgajan i u brigama,
⁵jer nijedan kralj nije drukčije postao
niti na svijet došao.
⁶Jer za sve postoji jedan ulazak u život,
a tako i jedan izlazak.

Knjiga Mudrosti

II. PODRIJETLO, NARAV, UČINCI MUDROSTI I PUT DO NJE

Salomonovo štovanje mudrosti

- ⁷Zato se pomolih i razbor dobih;
zavapih i primih duh mudrosti.
⁸Zavoljeh je više nego žezla i prijestolja
i ništa ne cijeni bogatstvo
u usporedbi s njom.
⁹Nisam je htio uspoređivati ni sa draguljima,
jer je sve zlato pred njom kao malo pijeska,
a srebro je prema njoj kao blato.
¹⁰Ljubio sam je više od zdravlja i ljepote
i zavolio više od svjetlosti,
jer njezin sjaj bez prestanka svijetli.
¹¹A s njome su mi došla sva dobra
i od ruku njezinih blago nebrojeno.
¹²I svemu sam se tome radovao,
jer mudrost sve donosi;
još nisam znao da je ona
roditeljka svega toga.
¹³I ono što naučih bez primisli,
to bez zavisti predajem,
bogatstva njezina ne skrivam.
¹⁴Ona je neiscrpjiva riznica ljudima,
i koji se njome služe postaju prijatelji Božji,
preporučeni darovima njezina nauka.

Priziv za božanskim nadahnućem

- ¹⁵Zato neka mi dade Bog govoriti
kako me svjetova
i misliti misli dostojne darova njegovih,
jer on je vođa mudrosti
i upravlja mudracima.
¹⁶U njegovoj smo ruci mi i riječi naše,
sa svim našim razborom i umijećem.
¹⁷On mi je podario istinsku znanost
o svemu što jest,
naučio me sustavu svijeta
i svojstvima prapočela;
¹⁸početku, svršetku i sredini vremena,
izmjeni suncovrata i slijedu
godišnjih doba,
¹⁹tijeku godina i položaju zvijezda;
²⁰naravi životinja i nagonima divljih zvijeri,
moći duhova i mislima ljudskim,
različnosti biljaka i ljekovitosti korijenja.
²¹I spoznah sve što god je tajno i javno,
jer me poučavaše mudrost,
umjetnica u svemu.

Pohvala mudrosti

- ²²Jer u nje je duh razborit, svet,
jedinstven, mnogostran, tanan,
okretan, pronicav, neoskvrnjen,
jasan, nepristran, dobrohotan, oštar,
²³nezaprečiv, dobrotvoran, čovjekoljubiv,
postojan, pouzdan, bezbrižan,
svemoćan, svenadzoran,
što prodire kroza sve duše,
mudre, čiste i najtanje.
²⁴Jer je mudrost giblijivija od svakog gibanja,
ona proniče i prožima sve svojom čistoćom.
²⁵Jer je ona dah sile Božje
i čist odvir slave Svemogućeg;
zato je ništa nečisto ne može oskvrnuti.
²⁶Ona je odsjev vječne svjetlosti
i zrcalo čisto djela Božjeg,
i slika dobrote njegove.
²⁷Jedna je, a može sve,
i, ostajući u sebi, sve obnavlja.
Ona prelazi od naraštaja do
naraštaja u duše svete
i čini od njih Božje prijatelje i proroke.
²⁸Jer Bog ne ljubi nikoga
osim onoga tko se druži s mudročću.
²⁹Ona je od sunca sjajnija
i nad sve zvijezde uzvišena;
uspoređena sa svjetlošću, ona je nadmašuje:
³⁰jer svjetlost ustupa mjesto noći,
dok zloća nema moći protiv mudrosti.
8 Njena se snaga prostire s jednoga
kraja svijeta na drugi
i blagotvorno upravlja svemirom.

U mudrosti su sva dobra

- ²Nju zavoljeh i za njom čeznuh
od svoje mladosti;
i nastojah da mi bude zaručnica
i zaljubih se u ljepotu njezinu.
³Njezina životna prisnost s Bogom
podaruje sjaj njezinu plemenitom podrijetlu
jer je ljubi gospodar svemira.
⁴Ona je povjerenica znanja Božjeg,
izbiračica djela njegovih.
⁵Ako je bogatstvo blago poželjnu ovom životu,
što je onda bogatije od mudrosti
koja sve stvara?

Knjiga Mudrosti

II. PODRIJETLO, NARAV, UČINCI MUDROSTI I PUT DO NJE

⁶Ako opet razum stvara,
tko je na svijetu od nje veći umjetnik?

⁷Ako li pak tko ljubi pravednost,
pa, kreposti su plodovi njezinih napora:
ona poučava umjerenosti i razboritosti,
pravednosti i hrabrosti,
od kojih u životu nema ništa
korisnije ljudima.

⁸Ako li tko čezne za većim znanjem,
ona poznaje prošlost
i proriče budućnost,
vična je izrekama
i umije odgonetati zagonetke.
Ona znade unaprijed znake i čudesa
i slijed razdoblja i vremena.

Mudrost neophodna vladarima

⁹Zato odlučih dovesti je kao družicu životnu,
znajući da će mi biti savjetnica u sreći
i tješiteljica u brigama i tuzi.

¹⁰Po njoj ću steći slavu u mnoštvu narodnom,
još kao mladić čast pred starcima.

¹¹Na sudu će se vidjeti kako sam oštrouman
i divit će mi se velikaši kad stanem
pred njih.

¹²Čekat će me kad budem šutio
i slušat će me kad prozborim;
ako se odulji govor moj,
držat će ruku na svojim ustima.

¹³Po njoj ću zadobiti besmrtnost
i ostavit ću vječni spomen rodu budućem.

¹⁴Vladat ću pucima
i narodi će mi biti podložni.

¹⁵Pobojat će se strašni silnici kad čuju za me,
s narodom ću svojim biti dobrotiv
i hrabar u ratu.

¹⁶Kada se vratim kući, tad ću počinuti kraj nje,
jer u drugovanju s njome nema gorčine
i nema bola u zajedništvu s njom,
već samo užitak i radost.

Salomon se pripravlja za mudrost

¹⁷Kad sam tako sve u sebi razmislio
i srcem svojim razabrao
da je besmrtnost u srodstvu s mudročću

¹⁸i da je u ljubavi njezinoj radost čista
i u djelima ruku njezinih blago neiscrpno,

i razboritost u izmjeni misli s njome
i slava u zajedništvu riječi njezinih,
stao sam tad okolo hoditi i nastojati
kako bih je zadobio.

¹⁹Ja bijah mladić sretne naravi
i imao sam dobru dušu,

²⁰ili bolje: jer bijah dobar,
ušao sam u tijelo bez ljage.

²¹A znajući da neću mudrost zadobiti
ako ne da Bog -
a razboritost je već bila znati čiji je ona dar -
pristupih Gospodu i pomolih se
i svim srcem svojim rekoh:

Molitva za mudrost

9 Bože otaca naših i Gospode milosrđa,
ti koji si riječju svojom stvorio svemir
²i koji si sazdao čovjeka mudročću svojom
da vlada nad stvorovima tvojim
³i da svijetom upravlja u svetosti i pravednosti
i da sud sudi dušom pravičnom:
⁴daj mi mudrost, prisjednicu svoga prijestolja
i ne odbaci me između djece svoje.

⁵Jer sam sluga tvoj, sin sluškinje tvoje,
čovjek slab i malovjek,
nesposoban shvatiti pravdu i zakone.

⁶Jer ako bi tko od sinova ljudskih bio i savršen,
ali bez mudrosti koja od tebe dolazi,
opet ne bi ničemu vrijedio.

⁷Ti si me izabrao za kralja svome narodu
i za suca sinovima i kćerima svojim.

⁸Odredio si mi da sagradim Hram
na Svetoj gori tvojoj
i žrtvenik u gradu boravišta tvogeg,
u liku svetoga Šatora
koji si odiskona bio spremio.

⁹S tobom je mudrost koja zna djela tvoja,
koja je bila nazočna kad si stvarao svijet;
ona zna što je milo tvojim očima
i što je pravo po tvojim zapovijedima.

¹⁰Pošlji je s nebesa svetih
i otpravi je od svoga slavnog prijestolja,
da uza me bude i potruđi se sa mnom
i da spoznam što je tebi milo.

¹¹Jer ona sve zna i razumije,
ona će me razborito voditi
u pothvatima mojim
i štititi svojom moći.

Knjiga Mudrosti

II. PODRIJETLO, NARAV, UČINCI MUDROSTI I PUT DO NJE

- ¹²Tad će ti djela moja biti ugodna,
i ja ću pravedno upravljati pukom tvojim
i bit ću dostojan prijestolja oca svoga.
- ¹³Jer tko može spoznati Božju namisao
i tko će se domisliti što hoće Gospod?
- ¹⁴Plašljive su misli smrtnika
i nestalne su naše namisli.
- ¹⁵Jer propadljivo tijelo tlači dušu
i ovaj zemljani šator pritiskuje
um bremenit mislima.
- ¹⁶Mi jedva nagađamo što je na zemlji
i s mukom spoznajemo i ono što
je u našim rukama:
a što je na nebu, tko će istražiti?
- ¹⁷Tko bi doznao tvoju volju
da ti nisi dao mudrosti
i da s visine nisi poslao Duha
svoga svetoga.
- ¹⁸Samo tako su se poravnale staze
ljudima na zemlji
i samo su tako naučili ljudi što je tebi milo
i spasili se tvojom mudrošću.

Rimljanima

I. SPASENJE PO VJERI

Nezavisno od Zakona

¹³Doista, obećanje da će biti baštinik svijeta nije Abrahamu ili njegovu potomstvu dano na temelju nekog zakona, nego na temelju pravednosti vjere. ¹⁴Jer ako su baštinici oni iz Zakona, prazna je vjera, jalovo obećanje. ¹⁵Ta Zakon rađa gnjev; gdje pak nema Zakona, nema ni prekršaja. ¹⁶Zato - zbog vjere da bude po milosti to obećanje zajamčeno svemu potomstvu, ne potomstvu samo po Zakonu, nego i po vjeri Abrahama, koji je otac svih nas - ¹⁷kao što je pisano: Ocem mnoštva naroda ja te postavljam - pred Onim komu povjerova, pred Bogom koji oživljuje mrtve i zove da bude ono što nije.

Abrahamova i kršćanska vjera

¹⁸U nadi protiv svake nade povjerova Abraham da postane ocem naroda mnogih po onom što je rečeno: Toliko će biti tvoje potomstvo. ¹⁹Nepokolebljivom vjerom promotri on tijelo svoje već obamrlo - bilo mu je blizu sto godina - i obamrlost krila Sarina. ²⁰Ali pred Božjim obećanjem nije nevjeran dvoumio, nego se vjerom ojačao davši slavu Bogu, ²¹posve uvjeren da on može učiniti što je obećao. ²²Zato mu se i uračuna u pravednost.

²³Ali nije samo za nj napisano: Uračuna mu se, ²⁴nego i za nas kojima se ima uračunati, nama što vjerujemo u Onoga koji od mrtvih uskrisi Isusa, Gospodina našega, ²⁵koji je predan za opacine naše i uskrišen radi našeg opravdanja.

B. SPASENJE

Opravdanje zalag spasenja

5 Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. ²Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave Božje. ³I ne samo to! Mi se dičimo i u nevoljama jer znamo: nevolja rađa postojanošću, ⁴postojanost prokušanošću, prokušanost nadom. ⁵Nada pak ne postiđuje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan! ⁶Doista, dok mi još bijasmo

nemoćni, Krist je, već u to vrijeme, za nas bezbožnike umro. ⁷Zbilja, jedva bi tko za pravedna umro; možda bi se za dobra tko i odvažio umrijeti. ⁸A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grešnici, Krist za nas umrije. ⁹Koliko li ćemo se više sada, pošto smo opravdani krvlju njegovom, spasiti po njemu od srdžbe? ¹⁰Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim. ¹¹I ne samo to! Dičimo se u Bogu po Gospodinu našem Isusu Kristu po kojem zadobismo pomirenje.

1. OSLOBOĐENJE OD GRIJEHA, SMRTI I ZAKONA

Adam i Krist

¹²Zbog toga, kao što po jednom Čovjeku uđe u svijet grijeh i po grijehu smrt, i time što svi sagriješiše, na sve ljude prijeđe smrt... ¹³Doista, do Zakona bilo je grijeha u svijetu, ali se grijeh ne ubraja kad nema zakona. ¹⁴Da, ali smrt je od Adama do Mojsija doista kraljevala i nad onima koji ne sagriješiše prekršajem sličnim kao Adam, koji je pralik Onoga koji ima doći.

¹⁵Ali s darom nije kao s grijehom. Jer ako su grijehom jednoga mnogi umrli, mnogo se obilatije na sve razlila milost Božja, milost darovana u jednom čovjeku, Isusu Kristu. ¹⁶I dar - to nije kao kad je ono jedan sagriješio: jer presuda nakon jednoga grijeha posta osudom, a dar nakon mnogih grijeha - opravdanjem. ¹⁷Uistinu, ako grijehom jednoga smrt zakraljeva - po jednome, mnogo će više oni koji primaju izobilje milosti i dara pravednosti kraljevati u životu - po Jednome, Isusu Kristu.

¹⁸Dakle, grijeh jednoga - svim ljudima na osudu, tako i pravednost Jednoga - svim ljudima na opravdanje, na život! ¹⁹Doista, kao što su neposluhom jednoga čovjeka mnogi postali grešnici tako će i posluhom Jednoga mnogi postati pravednici.

²⁰A zakon nadođe da se umnoži grijeh. Ali gdje se umnožio grijeh, nadmoćno izobilova milost: ²¹kao što grijeh zakraljeva smrću, da tako i milost kraljuje pravednošću za život vječni po Isusu Kristu Gospodinu našem.

41. tjedan,
204. dan čitanja, utorak, 12. rujna 2017.

Mudr 10,1-13,9

Rim 10

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

Od Adama do Mojsija

10 Ona je štitila prvooblikovanog oca svijeta,
koji je stvoren sam,
istrгла ga iz grijeha njegova

²i dala mu jakost da vlada svemirom.

³A kad se u jarosti svojoj grešnik
odmetnu od nje,
poginu u mržnji svojoj bratoubilačkoj.

⁴kad je zemlju zbog njega potop stigao,
opet ju je mudrost spasila
brodeći s pravednikom na krhkom drvetu.

⁵I kada se, složni u opačini svojoj,
narodi bijahu pomutili,
ona je našla pravednika
i sačuvala ga Bogu nezazorna
i uzdržala jačim od ljubavi prema djetetu.

⁶Kad su bezbožnici izgibali,
ona je izbavila pravednika
koji je bježao od ognja
što je s neba pao na pet gradova.

⁷O opačini njihovoj još svjedoči
pustoš puna dima
i bilje kojemu plod nikad ne sazrijeva
i stup od soli što stoji
kao spomenik duši nevjernoj.

⁸I jer nisu slijedili puta mudrosti,
izgubili su spoznaju o dobru
i još ostavili svijetu spomenik
svoje ludosti
da se ne mogahu sakriti zlodjela njihova.

⁹A mudrost je vjernike svoje spasila od nevolje.

¹⁰Kad je pravednik bježao ispred
jarosti bratove,
ona ga je vodila pravim stazama;
pokazala mu Božje kraljevstvo
i podarila mu znanje o svetinjama;
uspjehom okrunila napore njegove
i umnožila plodove truda njegova.

¹¹Kad su ga pritijesnili lakomci,
pomogla ga je i obdarila bogatstvom,

¹²sačuvala ga od neprijatelja
i zaštitila ga od zasjeda,
darovala mu pobjedu u žestokom boju
da spozna kako je bogobožnost
od svega jača.

¹³Ona nije ostavila prodanog pravednika,
nego ga je čuvala od grijeha.

¹⁴S njime je u tamnicu sišla
te ga ni u okovima nije zapustila
dok mu nije donijela žezlo kraljevsko
i vlast nad onima koji ga tlačiše
i nagnala u laž one koji ga kaljahu,
a njemu dala slavu vječnu.

Izlazak

¹⁵Ona je spasila sveti puk i rod besprijekorni
od vlasti naroda mučiteljskog.

¹⁶Ušla je u dušu slugе Gospodnjeg,
i on se strašnim kraljevima opro
čudesima i znacima.

¹⁷Ona je dala plaću svetima za njihove trude
i vodila ih putem čudesnim,
danju im bila zaklon od žege
i noću zvjezdani sjaj.

¹⁸Provela ih preko Mora crvenog,
provela ih je preko vode velike,

¹⁹a neprijatelje njihove valovima potopila
i onda ih izbacila iz dubina bezdana.

²⁰Zato su pravednici oplijenili bezbožnike
i pjesmom proslavili tvoje sveto
ime, Gospode,

jednodušno opjevali tvoju ruku zaštitnicu.

²¹Jer je mudrost otvorila usta nijemima
i obdarila djecu nejaku jezikom rječitim.

11 Ona im je pothvate k uspjehu vodila
po ruci proroka svetog

²kad su prohodili pustoš nenastanjenu
i dizali šatore po bespućima.

³Opirahu se dušmanima
i branjahu se od neprijatelja;

⁴a kad su ožednjeli i tebe prizvali,
napojiše se vode iz strme pećine
i zagasiše žeđ iz tvrda kamena.

Voda, propast Egipćanima a spas Izraelcima

⁵I tako je ono čime su bili kažnjeni
neprijatelji njihovi
postalo njima dobročinstvo
kada bijahu u nevolji.

^{7a}Njima si, zbog njihove zapovijedi
o čedomorstvu,

⁶umjesto vječnog izvora vode tekućice,
dao rijeku zamućenu krvlju i blatom,

^{7b}a svojim si, unatoč svakoj nadi,

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

dao izobilje vode,
⁸ pokazavši im u žeđi koja tada vladaše
kakvom si kaznom kaznio
neprijatelje njihove.
⁹ Jer su iz kušnje kojom si ih milostivo ukorio
lako razabrali kakvim se mukama
namučiše bezbožnici
kojima si u jarosti sudio.
¹⁰ Jer si njih iskušao, opominjući
blago kao otac,
dok si one kao strahoviti kralj
ispitao i osudio.
¹¹ Jednako su se mučili nazočni i nenazočni,
¹² i dvostruka ih žalost obuzimaše
i uzdisahu u sjećanju na prošlost.
¹³ Kad čuše kako se ono što njima bijaše kazna
obratilo Izraelcima u dobročinstvo,
osjetiše ruku Gospodnju;
¹⁴ i kad sve bi gotovo,
divljahu se onomu koga su nekoć izložili
i s porugom ga odbili,
jer njihova žeđ bijaše sasvim različita
od žeđi pravednika.

Božja popustljivost prema Egiptu

¹⁵ Da ih kazniš za njihove nepravedne
i bezumne misli,
što ih zavedoše da štuju nerazumne
gmazove
i bijedne životinje,
poslao si na njih, za kaznu,
mnoštvo životinja nerazumnih
¹⁶ da bi spoznali kako se svatko
kažnjava onim čime i sagriješi.
¹⁷ Tvoja svemoguća ruka -
koja je sazdala svijet od tvari bezoblične -
mogla je poslati na njih
mnoštvo medvjeda ili ljutih lavova,
¹⁸ ili novostvorene, još nepoznate,
divlje zvijeri pune gnjeva
kojima iz nozdrva plamen liže,
ili rigaju pare smrdljive,
ili siplju strašne iskre iz očiju -
¹⁹ zvijeri kadre smožditi ih
ne samo strašnim ujedom
nego ih uništiti samom
strahovitom pojavom.
²⁰ Ali i bez svega toga

mogli su pasti od jednog jedinog daha,
gonjeni tvojom pravdom,
otpuhani tvojom silinom.
Ali ti si sve uredio po broju, utegu i mjeri.

Razlozi popustljivosti

²¹ I jer ti je uvijek u vlasti tvoja silna snaga,
tko se može oprijeti tvojoj jakoj mišici?
²² Sav je svijet pred tobom kao zrnce
praha na tezulji
i kao kaplja jutarnje rose što se
spušta na zemlju.
²³ A ti si milostiv svemu jer možeš sve
i kroz prste gledaš na grijehе ljudima
da bi se pokajali.
²⁴ Jer ti ljubiš sva bića
i ne mrziš ni jedno koje si stvorio.
Jer da si štogod mrzio,
ne bi ga ni stvorio.
²⁵ A kako bi išta moglo opstojati
ako ti ne bi htio?
Ili se održati ako ga ti nisi u život dozvao?
²⁶ Ali ti štediš, jer sve je tvoje,
Gospodaru, ljubitelju života,
12 i tvoj je besmrtni duh u svemu.
² Blago kažnjavaš prijestupnike,
koriš ih i opominješ za grijehе njihove
da se ostave zloće
i da se ufaju u tebe, Gospode!

Božja popustljivost prema Kanaanu

³ Zamrzio si drevne stanovnike svoje
Svete zemlje
⁴ jer su činili zlodjela grozna
u vradžbinama i obredima bezbožnim;
⁵ okrutne ubojice djece,
žderače utrobe na gozbama mesaljudskog,
posvećenike s krvava pira,
⁶ roditelje ubojice bića bespomoćnih,
odlučio si uništiti rukama otaca naših,
⁷ da najdraža ti od sviju zemalja
primi dostojno naselje djece Božje.
⁸ I pak si i njih poštedio kao ljude,
jer si im pred vojskom svojom
poslao ose kao preteče
da ih malo-pomalo istrijebe.
⁹ Premda si ih mogao, kao
bezbožnike, predati u boju

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

rukama pravednika ili strašnim zvijerima
ili ih strogom riječju najedanput zatrti,
10sudeći im malo-pomalo,
davao si mjesta pokajanju,
premda si dobro znao da je to opak rod
kojem je zloća prirodjena
i da im se ćud nikad neće izmijeniti,
11jer je to pleme odiskona bilo proketo.

Razlozi popustljivosti

A što si ostavio nekažnjene
njihove grijeha,
nije bilo od straha ni pred kim.
12Jer tko bi tebi smio kazati: "Što si učinio?"
I tko se smije oprijeti sudu tvojemu?
Ili te optužiti što si uništio narode
koje si stvorio?
Ili tko će ustati protiv tebe
kao branitelj nepravednih ljudi?
13Jer, osim tebe, nema Boga koji se
brine za sve
da bi mu morao dokazati kako ne
sudiš krivo.
14A nijedan kralj ni vladar ne smije ustati
protiv tebe u korist onih koje si kaznio.
15I jer si pravedan, upravljaš svime pravedno,
i nedostojno je moći tvoje kazniti
onoga koji kazne ne zaslužuje.
16Jer moć je tvoja načelo pravice tvoje
i jer svime vladaš, možeš i sve poštediti.
17Jakost svoju pokazuješ samo onda
kad ljudi ne vjeruju u puninu tvoje moći
i kažnjavaš drskost onih koji je spoznaše.
18Ti, silni gospodar, sudiš blago
i upravljaš nama s velikom pažnjom,
jer kad god hoćeš, moć ti je pri ruci.

Pouka popustljivosti božanske

19A takvim si djelima narod svoj poučio
da pravednik ima biti čovječan;
podario si sinovima svojim dobru nadu,
jer daješ pokajanje za grijeha.
20Jer kad si s tolikim obzirom i blagošću
kaznio neprijatelje djece svoje
i smrtna krivce -
dajući im vremena i prigode da se
zloće svoje okane -
21kako li si brižno sudio sinove svoje,

čijim si ocima dao divna obećanja
i prisegama i savezima!
22Dok nas, dakle, koriš, dotle šibaš
naše neprijatelje
deset tisuća puta strože,
da bismo se sjetili dobrote tvoje
kada sami sudimo
i da očekujemo milosrđe tvoje
kada nam bude suđeno.

Poslije Božje blagosti dolazi strogost

23Zato si one koji su živjeli bezbrižnim
i bezumnim životom
namučio njihovim vlastitim gnusobama.
24Jer su odviše zabasali na krivim putovima
i stali kao bogove štovati najgore
i najprezrenije od životinja,
zabludjeli kao djeca bez razbora.
25Zato si im kao djeci bez razbora
poslao kaznu rugla.
26A jer ih nije poučila kazna porugljiva,
ubrzo iskusiše kaznu dostojnu Boga.
27Jer kad vidješe da su im za kaznu
te životinje koje štovahu kao bogove,
rasrdiše se na njih zbog patnja
koje im prouzrokovalaše
i spoznaše pravoga Boga,
o kom prije nisu htjeli ništa čuti.
Zato ih je i stigla najviša osuda.

Štovanje zvijezda i prirodnih sila

13 Po naravi su glupi svi ljudi
koji ne upoznaše Boga,
oni koji iz vidljivih ljepota ne
mogu spoznati onoga koji jest -
nisu kadri prepoznati umjetnika
po djelima njegovim;
2nego smatraju bogovima koji svijetom vladaju
oganj ili vjetar ili hitri zrak,
zvjezdan krug ili silnu vodu
ili svjetlila nebeska.
3Jer ako su ih, opčinjeni njihovom ljepotom,
uzeli smatrati bogovima,
morali su spoznati
koliko ih tek nadmašuje njihov gospodar
jer ih je stvorio sam Tvorac ljepote.
4Ako ih je i zadivila njihova sila i snaga,
morali su iz toga zaključiti

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

koliko je tek silniji njihov stvoritelj.

⁵Jer prema veličini i ljepoti stvorova možemo, po sličnosti, razmišljati o njihovom Tvorcu.

⁶Ali ovi ipak zaslužuju malen prijekor, jer možda samo lutaju tražeći Boga i želeći ga naći;

⁷Živeći među djelima njegovim, nastoje ih shvatiti, a zavodi ih samo naličje stvari jer vide toliko ljepote.

⁸Pa ipak, oprostiti im ne treba:

⁹jer ako su bili kadri steći toliko spoznaje da mogu svemir istraživati, koliko su lakše mogli otkriti Gospodara svega toga!

Rimljanima

I. SPASENJE PO VJERI

Krst

6 Što ćemo dakle reći? Da ostanemo u grijehu da milost izobiluje? ²Nipošto! Jednom umrli grijehu, kako da još živimo u njemu? ³Ili zar ne znate: koji smo god kršteni u Kristu Isusu, u smrt smo njegovu kršteni. ⁴Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života.

⁵Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ćemo srasli i po sličnosti njegovu uskrsnuću. ⁶Ovo znamo: naš je stari čovjek zajedno s njim raspet da onemoća ovo grešno tijelo te više ne robujemo grijehu. ⁷Ta tko umre, opravdan je od grijeha.

⁸Pa ako umrijesmo s Kristom, vjerujemo da ćemo i živjeti zajedno s njime. ⁹Znamo doista: Krist uskrišen od mrtvih, više ne umire, smrt njime više ne gospoduje. ¹⁰Što umrije, umrije grijehu jednom zauvijek; a što živi, živi Bogu. ¹¹Tako i vi: smatrajte sebe mrtvima grijehu, a živima Bogu u Kristu Isusu!

¹²Neka dakle ne kraljuje grijeh u vašem smrtnom tijelu da slušate njegove požude; ¹³i ne predajte grijehu udova svojih za oružje nepravde, nego sebe, od mrtvih oživjele, predajte Bogu i udove svoje dajte Bogu za oružje pravednosti. ¹⁴Valjda grijeh neće vama gospodovati! Ta niste pod Zakonom nego pod milošću!

Kršćanin slobodan od grijeha

¹⁵Što dakle? Da griješimo jer nismo pod Zakonom nego pod milošću? Nipošto! ¹⁶Ne znate li: ako se komu predate za robove, na poslušnost, robovi ste onoga koga slušate: bilo grijeha - na smrt, bilo poslušnosti - na pravednost. ¹⁷Bijaste robovi grijeha, ali ste, hvala Bogu, od srca poslušali ono pravilo nauka kojemu ste povjereni; ¹⁸da, oslobođeni grijeha, postadoste sluge pravednosti. ¹⁹Po ljudsku govorim zbog vaše ljudske slabosti: kao što nekoć predadoste udove svoje za robove nečistoći i bezakonju - do bezakonja, tako sada predajte udove svoje za robove pravednosti - do

posvećenja. ²⁰Uistinu, kad bijaste robovi grijeha, "slobodni" bijaste od pravednosti. ²¹Pa kakav ste plod onda imali? Onoga se sada stidite jer svršetak je tomu - smrt. ²²Sada pak pošto ste oslobođeni grijeha i postali sluge Božje, imate plod svoj za posvećenje, a svršetak - život vječni. ²³Jer plaća je grijeha smrt, a dar Božji jest život vječni u Kristu Isusu, Gospodinu našem.

Kršćanin oslobođen Zakona

7 Ili zar ne znate, braćo - poznavajući zakona govorim - da zakon gospodari čovjekom samo za vrijeme njegova života. ²Doista, udana je žena vezana zakonom dok joj muž živi; umre li joj muž, riješena je zakona o mužu. ³Dakle: dok joj muž živi, zvat će se, očito, preljubicom pođe li za drugoga. Ako li joj pak muž umre, slobodna je od zakona te nije preljubnica pođe li za drugoga.

⁴Tako, braćo moja, i vi po tijelu Kristovu umrijeste Zakonu da pripadnete drugomu, Onomu koji je od mrtvih uskrišen, te plodove donosimo Bogu. ⁵Doista, dok bijasmo u tijelu, grešne su strasti, Zakonom izazvane, djelovale u našim udovima te smrti donosile plodove; ⁶sada pak umrijevši onomu što nas je sputavalo, riješeni smo Zakona te služimo u novosti Duha, a ne u stareži slova.

Uloga Zakona

⁷Što ćemo dakle reći? Je li Zakon grijeh? Nipošto! Nego: grijeha ne spoznah doli po Zakonu jer za požudu ne bih znao da Zakon nije govorio: Ne poželi! ⁸A grijeh je, uhvativši priliku, po zapovijedi u meni prouzročio svakovrsnu požudu. Ta bez zakona grijeh je mrtav. ⁹Da, ja sam nekoć živio bez zakona. Ali kad je došla zapovijed, grijeh oživje. ¹⁰Ja pak umrijeh i ustanovi se: zapovijed dana za život bi mi na smrt. ¹¹Doista grijeh, uhvativši priliku, zapovijedu me zavede, njome me i ubi. ¹²Tako: Zakon je svet, i zapovijed je sveta, i pravedna, i dobra.

¹³Pa zar se to dobro meni u smrt prometnu? Nipošto! Nego: grijeh, da se grijehom očituje, po tom dobru uzrokuje mi smrt - da grijeh po zapovijedi postane najvećim grešnikom.

Rimljanima

I. SPASENJE PO VJERI

Nutarnja borba

¹⁴Zakon je, znamo, duhovan; ja sam pak tjelesan, prodan pod grijeh. ¹⁵Zbilja ne razumijem što radim: ta ne činim ono što bih htio, nego što mrzim - to činim. ¹⁶Ako li pak činim što ne bih htio, slažem se sa Zakonom, priznajem da je dobar. ¹⁷Onda to ne činim više ja, nego grijeh koji prebiva u meni. ¹⁸Doista znam da dobro ne prebiva u meni, to jest u mojem tijelu. Uistinu: htjeti mi ide, ali ne i činiti dobro. ¹⁹Ta ne činim dobro koje bih htio, nego zlo koje ne bih htio - to činim. ²⁰Ako li pak činim ono što ne bih htio, nipošto to ne radim ja, nego grijeh koji prebiva u meni.

²¹Nalazim dakle ovaj zakon: kad bih htio činiti dobro, nameće mi se zlo. ²²Po nutarnjem čovjeku s užitkom se slažem sa Zakonom Božjim, ²³ali opažam u svojim udovima drugi zakon koji vojuje protiv zakona uma moga i zarobljuje me zakonom grijeha koji je u mojim udovima.

²⁴Jadan li sam ja čovjek! Tko će me istrgnuti iz ovoga tijela smrtonosnoga? ²⁵Hvala Bogu po Isusu Kristu Gospodinu našem!

Ja, dakle, umom ja služim zakonu Božjemu, a tijelom zakonu grijeha.

Poslanica Rimljanima (1)

Osnovna razlika između Poslanice Rimljanima i drugih Pavlovih poslanica je u tome što svojim zajednicama piše potaknut nekom aktualnom potrebom, a ovdje nastoji prvi put stupiti u dodir sa zajednicom koju nije sam utemeljio niti je ikad prije bio u Rimu. Vjerojatno je to i razlog da se tako iscrpno predstavlja kao »sluga Krista Isusa, pozvan za apostola, odlučan za Evanđelje Božje« (Rim 1, 1), a još opširnije opisuje svoje evanđelje kao ono »koje Bog unaprijed obećavaše po svojim prorocima u Pismima svetim o Sinu svome, potomku Davidovu po tijelu, postavljenu Sinom Božjim, u snazi, po Duhu posvetitelju uskrsnućem od mrtvih, o Isusu Kristu, Gospodinu našem, po kome primismo milost i apostolstvo« (1, 2-5). Tu uglednu zajednicu (1, 8) Pavao želi uvjeriti kako »oduvijek čezne vidjeti vas« (1, 11), ali je »sve dosad bio spriječen« (1, 13). No došlo je vrijeme da se ostvari i ta želja, pa potkraj poslanice otkriva plan svoga puta u Španjolsku, gdje kani naći novo polje rada, a čvrsto se nada da će i njih »na proputovanju posjetiti i da ćete me onamo otpraviti, pošto mi se najprije bar donekle ispuni želja biti s vama« (15, 24).

Razlozi Pavlova dolaska

U potrazi za stvarnim razlozima Pavlova puta u Španjolsku i zadržavanja u Rimu treba početi od njegove prilično zagonetne tvrdnje kako mu »više nema mjesta u ovim krajevima« (15, 23). Poslanicu Rimljanima Pavao piše boraveći treći put u Korintu, vjerojatno zimi 57/58. Dotada on je po svim velikim gradovima na istoku (Filipi, Solun, Korint, Efez) osnovao kršćanske zajednice i osposobio ih za daljnje širenje evanđelja, dok on, nošen svojim uvjerenjem kako je ponovni Kristov dolazak blizu (Rim 13, 11 sl.), želi stići do krajnjih granica tada poznatog svijeta na zapadu, do Španjolske. Poslije dogovora na Apostolskom saboru, da on sa svojim suradnicima evanđelje naviješta poganima, Pavao se smatra odgovornim za cijelo Rimsko Carstvo, a posebice njegovo središte Rim. Svjestan da su do rimske zajednice stigle vijesti ne samo o njegovim uspjesima, već i o silnim osporavanjima, Pavao je vrlo oprezan u otkrivanju namjera s obzirom na planirani dolazak. Između redaka se daje naslutiti (usp. 1, 11-14) da on kao Apostol pogana i toj zajednici želi dati apostolski biljeg koji joj je očito manjkao.

41. tjedan,
205. dan čitanja, srijeda, 13. rujna 2017.

Mudr 13,10-16,29
Rim 8

Počeci rimske zajednice

Počeci kršćanske zajednice u Rimu posve su nejasni. Ako Pavao g. 57. p. Kr. kaže da se vjera te zajednice hvali »po svem svijetu« (1, 8), znači da je morala iza sebe imati određenu povijest. A posve je sigurno da ni Pavao ni bilo koji drugi apostol nije tako rano bio u Rimu. Tko je onda donio evanđelje u Rim? Možda neki za nas nepoznati judeokršćanin iz Palestine koji se poslovno ili iz drugih razloga našao u Rimu ili pak netko od brojnih rimskih Židova koji su svake godine za blagdan Pashe hodočastili u Jeruzalem. Možda je to bio netko od onih Židova ili »pridošlica Rimljana« koje Luka spominje među okupljenim mnoštvom na Pedeseticu u Jeruzalemu (Dj 2, 5-11). Prema kritičkim procjenama povjesničara, u to vrijeme je u Rimu boravilo najmanje 50.000 Židova, a okupljali su se u čak 11 sinagoga. Povjesničar Svetonije je u životopisu cara Klaudija zabilježio kako je on g. 49. p. Kr. »protjerao iz Rima Židove koji su na poticaj nekoga Krista izazivali bune«. To su mogle biti razmirice između Židova i judeokršćana, no Klaudiju ta razlika još nije bila poznata. Samo desetak godina kasnije Neronovo progonstvo je usmjereno samo protiv kršćana. A i Pavao u poslanici pretpostavlja da se kršćanska zajednica posve osamostalila od sinagoge.

»Slabi« i »jaki« u vjeri

Također je teško reći kakav je bio odnos Židova i pogana u rimskoj zajednici. U tom pogledu najviše se lome koplja oko značenja Pavlovih izraza »jaki« i »slabi« u vjeri i njihova odnosa, čemu je Pavao posvetio velik dio teksta (14, 1-15, 13). S priličnom se sigurnošću može reći da predmet njihova sporenja nije »meso žrtvovano idolima« kao u 1 Kor, već razlikovanje čistih i nečistih jela. Starija egzegeza je, polazeći od Pavlova čestog sučeljavanja sa Židovima (2, 17-29; 3, 21-31; 6, 1-7, 6; 9 - 11), u »slabima« gledala judeokršćane koji su u većini i još se bojažljivo drže propisa Mojsijeva zakona. Ima autora koji misle da su u većini bili obraćeni pogani, ali jedan dio njih prije su bili prešli na židovstvo (prozeliti) pa tek onda prihvatili evanđelje. Noviji autori su uvjerenja kako su u Pavlovo vrijeme u zajednici prevladavali obraćeni pogani. Do njihove prevlasti došlo je u vrijeme kad je Klaudije iz Rima protjerao judeokršćane. Kad su se g. 54, nakon Klaudijeve smrti, mogli vratiti, u zajednici su glavnu riječ imali obraćeni pogani, ali je bilo i judeokršćana (usp. 16, 7, 21).

Ivan Dugandžić

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

Krivoboštvo

- ¹⁰Ali nesretnici su oni - i u mrtve se predmete ufaju - koji bogovima nazivaju djela ruku čovječjih: zlato i srebro, umjetno obrađeno, životinjske likove, bezvrijedni kamen isklesan drevnom rukom.
- ¹¹Posiječe drvodjelja prikladno drvo, brižljivo mu oguli koru i s divnim umijećem načini predmet koristan za svagdašnju upotrebu.
- ¹²A triješće što preostane upotrijebi da spremi jelo kojim se siti.
- ¹³Ostane mu komad koji nije ni za što, drvo krivo i kvrgavo: uzme ga i u dokolici marljivo izrezuje, oblikuje ga umijećem nehotičnim, dade mu lik čovječji;
- ¹⁴ili izdjelja od njega kakvu bezvrijednu životinju, crljenkom je oboji, crvenilom naliči, premaže joj svaku pjegu.
- ¹⁵Konačno joj načini prikladnu kućicu, metne na zid i prikupuje željeznim čavlom.
- ¹⁶Pobrine se tako za nju da ne padne, dobro znajući kako sebi sama pomoći ne može: jer je lik kojem treba tuđe pomoći.
- ¹⁷I poslije svega toga on se ne stidi tu neživu stvar nagovarati i njoj se moliti za imetak, za ženidbu i djecu, i za zdravlje svoje zaziva nemoć,
- ¹⁸za život preklinje smrt, i utječe se za pomoć samoj nemoći, za putovanje onomu koji ne može ni nogom maknuti;
- ¹⁹i za svoje dobitke i pothvate, za uspjeh u svojem poslu, on traži snage u onoga komu su ruke najnemoćnije.

14 Drugi se opet spremi da zaplovi, nakan da prebrodi bijesne valove, i prizivlje u pomoć drvo koje je slabije od drvene lađe što ga nosi.

²Jer je nju izmislila težnja za dobitkom i sagradila je mudrost graditeljska.

- ³Ali njome upravlja tvoja providnost, Oče, koji si dao i na moru put i u valovima stazu pouzdanu:
- ⁴pokazuješ tako da možeš iz svake pogibelji izbaviti, da bi se nevješt smio ukrcati.
- ⁵Jer ti nećeš da neplodna budu djela tvoje mudrosti, zato ljudi povjeravaju svoj život i drvlju najnezatnijem te prelaze splavom burne valove i dolaze u luku spasa.
- ⁶Pa i nekoć, kad su izgibali oholi divovi, sklonila se nada ovog svijeta u splav kojom je upravljala ruka tvoja i svijetu ostavila sjeme za nova pokoljenja.
- ⁷Blagoslovljeno je drvo po kojem pravda dolazi,
- ⁸a prokleta krivobožačka rukotvorina i onaj koji je načini; on jer je napravi, a ona jer se, iako prolazna, bogom nazva.
- ⁹Tako Bogu su mrski i bezbožnik i bezbožnost njegova,
- ¹⁰i zrađevina i izrađivač bit će jednako kažnjeni.
- ¹¹Zato će osuda pasti na kumire neznabožačke, jer su postali gnusoba među stvorenjima Božjim i sablazan ljudskim dušama i zamka bezumničkim nogama.

Podrijetlo krivoboštva

- ¹²Pronalazak kumira bio je početak bluda i njihovo je otkriće izopačilo život.
- ¹³Nije ih bilo u početku niti će ih biti do vijeka.
- ¹⁴Jer su došli na svijet po ispraznosti čovječjoj i zato im je određen konac brz.
- ¹⁵Neki otac, satrt prijevremenom žalošću, načini lik svojeg djeteta koje je tako brzo ugrabljeno: i dojučerašnjeg mrtvaca sad već kao boga štuje i odredi svojim podanicima tajne obrede i žrtve.
- ¹⁶U tijeku vremena ukorijeni se taj

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

bezbožni običaj
i počeše ga kao zakon čuvati,
¹⁷i po zapovijedi vladara
uvelo se štovanje likova.
A onih koje ljudi nisu mogli
u osobi njihovoj štovati,
jer su predaleko od njih prebivali,
približavahu sebi njihovo daleko obličje,
načinivši od čašćenog kralja vidljiv lik
da mu nenazočnu revno laskaju
kao da je nazočan.
¹⁸A i častoljublje umjetnika
navodilo je na sve jače štovanje
i one koji kralja nisu poznali.
¹⁹Jer umjetnik, koji se možda htio
dodvoriti vladaru,
trudio se svim svojim umijećem
da obličje bude što ljepše,
²⁰te je svjetina, ponesena ljepotom djela,
počela pridavati božanske počasti
onomu koga je nedavno slavila
kao čovjeka.
²¹I to postade zamka životu:
robujući nesreći ili nasilju vladarskom,
ljudi su neizrecivo ime Božje
prenijeli na kamenje i na drvlje.

Posljedice krivoboštva

²²I ne bijaše im dosta
što su zastranili u spoznaji Boga,
nego su, živeći u velikoj borbi
zbog neznanja,
tako veliko zlo još mirom nazivali.
²³Jer, ili djecu žrtvuju ili vrše tajne obrede
ili priređuju bijesne gozbe
s čudnim običajima.
²⁴Ne čuvaju više čistoće ni tijela ni ženidbe,
jedan drugoga ili iz zasjede ubijaju
ili jedan drugomu preljubom jade zadaju.
²⁵Svuda zbrka: krv, ubojstvo, krađa, prijevara,
pokvarenost, nevjernost, buna,
kriva prisega,
²⁶uznemirivanje čestitih,
zaboravljanje dobročinstva,
oskrvnjenje duša,
zločini protiv naravi,
nered u braku, preljub, nečudorednost.
²⁷Jer je krivoboštvo

početak, uzrok i kraj svakog zla.
²⁸Ili bjesne na svojim zabavama,
ili izriču lažna proroštva,
ili žive nepravedno,
ili bez oklijevanja krivo prisežu.
²⁹Jer se uzdaju u mrtve idole,
ne boje se da će okajavati lažne prisege.
³⁰Ali će ih za oboje stići kazna:
što su služeći idolima iskrivili
pojam o Bogu
i što se krivo i podlo zaklinjahu
prezirući sve što je sveto.
³¹Jer se prijestupima bezbožničkim
uvijek osvećuje -
Ne moć prizvanih idola,
nego pravda koja stiže grešnike.

Izrael nije krivobožački

15 A ti si, Bože naš, blag i istinit,
spor na gnjev i svime milostivo upravljaš.
²Ako i sagriješimo, tvoji smo!
Priznajemo tvoju vlast
i nećemo griješiti kad znamo da smo tvoji.
³Jer tebe znati - savršena je pravednost,
i poznavati snagu tvoju korijen je
besmrtnosti.
⁴Nas nije zaveo nikakav izum opaka
ljudskog umijeća
ni jalovo djelo slikarsko,
likovi našarani ličilima
⁵koji u budalama potiču žudnju
te žude za neživim obličjem mrtva lika.
⁶Ljubitelji su zla i dostojni takvih nada
oni koji ih čine ili žele ili štuju.

Ludost izrađivača kumira

⁷Muči se lončar i gnječi zemlju mekanu:
pravi posuđe kojim se služimo.
Od istoga blata pravi posude
koje služe u plemenite svrhe
i one koje služe suprotnom:
kakva će kojoj namjena biti -
određuje lončar.
⁸I možda - o napora na zlo data! -
od iste gline pravi ništavnog boga,
on koji je nedavno od zemlje sazdan
i koji će se ubrzo zemlji vratiti'

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

od koje je uzet,
kad se od njega duša zatraži.
⁹Ne mari on što će brzo umrijeti
ni što mu je život kratkovjek,
nego se natječe sa zlatarima
i srebrnarima
i nasljeđuje mjedare,
ponosan što pravi krivotvorine.
¹⁰Srce mu je kao pepeo,
i nada mu od zemlje bjednija,
i život od gline nevredniji,
¹¹Jer nije poznao Stvoritelja svoga
koji mu je udahnuo dušu djelatnu
i nadahnuo ga dahom životnim.
¹²Nego misli da je žiće naše igra
i život naš sajam pun probitka.
"Treba, veli, izbijati korist iz svega,
čak iz zla."
¹³Jer bolje no itko drugi
zna takav da griješi
kad od iste stvari zemljane
pravi lomne posude i kumire.

Ludost Egipćana: sveopće krivoboštvo

¹⁴Ali su od svih najluđi
i jasniji od duše čeda nekog,
oni neprijatelji tvog naroda
koji ga nekoć tlačiše.
¹⁵Jer oni obožavahu sve poganske kumire
koji ne mogu ni očima gledati,
ni nosom dišati, ni ušima slušati,
ni prstima pipati, ni nogama hoditi.
¹⁶Jer ih čovjek načini,
sazda ih onaj komu je dah u zajam dan.
Nijedan čovjek ne može načiniti
boga sebi slična;
¹⁷i jer je smrtan,
mrtvo djelo gradi bezbožničkim rukama.
On je dragocjeniji od svojih svetinja,
jer je živ, a one nisu.
¹⁸A čak štuju i najgadnije životinje,
što su, po gluposti svojoj, gore od ostalih.
¹⁹Na njima nikakve ljepote
da bi privlačile kao druge životinje:
umakle su i Božjoj hvali i njegovu
blagoslovu.

Egipat i Izrael: kobne životinje, prepelice

16 Zato bijahu primjereno
kažnjeni sličnim životinjama
i mučeni mnoštvom kukaca.
²A narod si svoj, mjesto takvom kaznom,
obasuo dobročinstvom;
i da zadovoljiš njegovu žudnju žarku,
pripravio si jelo izvanredno:
slasne prepelice.
³I tako Egipćanima, premda željnima hrane,
kad vidješe odvratne stvorove
poslane protiv njih,
zataji i naravna želja za jelom;
a narodu si svojem poslije kratke
oskudice
poklonio jelo čudesno.
⁴Na tlačitelje morade doći
neuklonjiva oskudica,
dok je tvojima trebalo samo pokazati
kako su teško mučeni neprijatelji njihovi.

Egipat i Izrael: pošast skakavaca, mjedena zmija

⁵I kad je na njih navalio životinjski bijes
te pogibahu od ujeda zmija vijugavih,
srdžba tvoja još ne bješe došla do kraja.
⁶Da se opamete, bijahu samo uplašeni
na kratak čas,
jer su dobili spasonosni znak
da se sjete zapovijedi tvoga Zakona.
⁷Jer tko god je u nj pogledao, ozdravio je,
ali ne po onom u što je pogledao,
već zbog tebe, Spasitelju svijui!
⁸Ujedno si time dokazao našim dušmanima
da si ti izbavitelj od zla svakoga.
⁹Umirahu od ujeda skakavaca i muha
i ne bijaše lijeka životu njihovu,
jer su zaslužili da budu tako kažnjeni.
¹⁰A sinovima tvojim nisu naudili
ni zubi zmija otrovnica,
jer im je milost tvoja u pomoć pritekla
te ih iscijelila.
¹¹Podbadao si ih samo i odmah ozdravljao
da se sjete proroštava tvojih,
da ne zapadnu u zaboravnost duboku
i ostanu bez tvog dobročinstva.
¹²Jer njih nije liječila ni trava ni melem

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

nego tvoja riječ, o Gospode, koja liječi sve.

¹³Ti imaš vlast nad životom i smrću, ti dovodiš do vrata Podzemlja i opet izvodiš.

¹⁴Čovjek može svojom zloćom ubiti, ali kad duh izađe, ne može ga vratiti niti izbaviti dušu oduzetu.

Egipat i Izrael: čudesa u prirodi

¹⁵Ruci se tvojoj ne može uteći.

¹⁶Mišica je tvoja silna kaznila bezbožnike koji te ne htjedoše priznati; gonio ih nečuven dažd i tuča, i pljusak neumoljiv, i oganj ih proždirao.

¹⁷A najčudnije: u vodi koja gasi sve rasla je ognju sve žešća moć, jer se svemir borio za pravednike.

¹⁸Čas bi se plamen ublažio da ne spali životinje poslone na bezbožnike, nego da ovi vide i spoznaju kako ih goni sud Božji;

¹⁹čas bi opet buknuo u samoj vodi od ognja snažnije da uništi plodove zemlje opake.

²⁰A narod si svoj hranio hranom anđeoskom, slao mu s neba gotov kruh koji je imao u sebi svaku slast i ugađao svakom ukusu.

²¹Pokazao si svojim darom slatku nježnost prema djeci, jer je dar ugađao svakom teku i mijenjao se u što je tko htio.

²²Snijeg i led odolijevahu ognju ne topeći se, da bi se znalo kako je neprijateljske plodove uništio oganj koji je plamtio u tuči i bljeskao u daždu,

²³dok je opet oganj zaboravio snagu svoju da bi se nahranili pravednici.

²⁴Jer sve stvorenje služi tebi, svojem Stvoritelju, napinje snagu svoju za kaznu opakima,

a popušta za dobro onima koji se u te uzdaju:

²⁵zato se i tada u sve preobražavalo da posluži tvojoj darežljivosti svehraniteljskoj,

prema želji potrebitih,

²⁶da bi sinovi tvoji, koje ljubiš, Gospode, naučili kako čovjeka ne hrane različiti plodovi,

nego riječ tvoja uzdržava

sve koji u te vjeruju;

²⁷jer ono što nije mogao oganj uništiti rastopilo se pod toplinom jedne zrake sunčane,

²⁸da bi se znalo kako treba sunce preteći i tebi zahvaliti,

prije svjetla zorina preda te stupiti.

²⁹Jer se nada nezahvalnika rastapa kao zimski mraz i razlijeva se kao voda nekorisna.

Rimljanima

I. SPASENJE PO VJERI

2. ŽIVOT PO DUHU

8 Nikakve dakle sada osude onima koji su u Kristu Isusu! ²Ta zakon Duha života u Kristu Isusu oslobodi me zakona grijeha i smrti. ³Uistinu, što je bilo nemoguće Zakonu, jer je zbog tijela onemoćao, Bog je učinio: poslavši Sina svoga u obličju grešnoga tijela i s obzirom na grijeh, osudi grijeh u tijelu ⁴da se pravednost Zakona ispuni u nama koji ne živimo po tijelu nego po Duhu.

⁵Da, oni koji žive po tijelu, teže za onim što je tjelesno; a koji po Duhu, za onim što je Duhovo: ⁶težnja je tijela smrt, a težnja Duha život i mir. ⁷Jer težnja je tijela protivna Bogu: zakonu se Božjemu ne podvrgava, a i ne može. ⁸Oni pak koji su u tijelu, ne mogu se Bogu svidjeti. ⁹A vi niste u tijelu, nego u Duhu, ako Duh Božji prebiva u vama. A nema li tko Duha Kristova, taj nije njegov. ¹⁰I ako je Krist u vama, tijelo je doduše mrtvo zbog grijeha, ali Duh je život zbog pravednosti. ¹¹Ako li Duh Onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, Onaj koji uskrisi Krista od mrtvih oživit će i smrtna tijela vaša po Duhu svome koji prebiva u vama.

¹²Dakle, braćo, dužnici smo, ali ne tijelu da po tijelu živimo! ¹³Jer ako po tijelu živite, umrijeti vam je, ako li pak Duhom usmrćujete tjelesna djela, živjet ćete.

Djeca Božja po Duhu

¹⁴Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji. ¹⁵Ta ne primiste duh robovanja da se opet bojite, nego primiste Duha posinstva u kojem kličemo: "Abba! Oče!" ¹⁶Sam Duh susvjedok je s našim duhom da smo djeca Božja; ¹⁷ako pak djeca, onda i baštinici, baštinici Božji, a subaštinici Kristovi, kada doista s njime zajedno trpimo, da se zajedno s njime i proslavimo.

Određeni za slavu

¹⁸Smatram, uistinu: sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama. ¹⁹Doista, stvorenje sa svom žudnjom iščekuje ovo objavljenje sinova Božjih: ²⁰stvorenje je uistinu podvrgnuto ispraznosti - ne po svojoj volji, nego zbog onoga koji ga podvrgnu - ali u nadi. ²¹Jer i stvorenje će

se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje. ²²Jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada. ²³Ali ne samo ono! I mi koji imamo prvine Duha, i mi u sebi uzdišemo iščekujući posinstvo, otkupljenje svoga tijela. ²⁴Ta u nadi smo spašeni! Nada pak koja se vidi nije nada. Jer što tko gleda, kako da se tomu i nada? ²⁵Nadamo li se pak onomu čega ne gledamo, postojano to iščekujemo.

²⁶Tako i Duh potpomaže našu nemoć. Doista ne znamo što da molimo kako valja, ali se sam Duh za nas zauzima neizrecivim uzdasima. ²⁷A Onaj koji proniče srca zna koja je želja Duha - da se on po Božju zauzima za svete.

Naum spasenja

²⁸Znamo pak da Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube, s onima koji su odlukom njegovom pozvani. ²⁹Jer koje predvidje, te i predodredi da budu suobličeni slici Sina njegova te da on bude prvorodenac među mnogom braćom. ³⁰Koje pak predodredi, te i pozva; koje pozva, te i opravda; koje opravda, te i proslavi.

³¹Što ćemo dakle na to reći? Ako je Bog za nas, tko će protiv nas? ³²Ta on ni svojega Sina nije poštedio, nego ga je za sve nas predao! Kako nam onda s njime neće sve darovati?

Pjesan ljubavi Božjoj

³³Tko će optužiti izabranike Božje? Bog opravdava! ³⁴Tko će osuditi? Krist Isus umrije, štoviše i uskrsnu, on je i zdesna Bogu - on se baš zauzima za nas! ³⁵Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolja? Tjeskoba? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač? ³⁶Kao što je pisano:

*Poradi tebe ubijaju nas dan za danom
i mi smo im ko ovce za klanje.*

³⁷U svemu tome nadmoćno pobjeđujemo po onome koji nas uzljubi.

³⁸Uvjeren sam doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ³⁹ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem.

41. tjeđan,
206. dan čitanja, četvrtak, 14. rujna 2017.

Mudr 17-19
Rim 9

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

Egipat i Izrael: tmina i svjetlost

17 Veliki su i nedokučivi sudovi tvoji,
zato lutaju duše nepoučljive.

²Dok su mislili bezbožnici
da imaju u vlasti sveti narod tvoj,
postadoše sužnji tmine
u okovima duge noći,
zatvoreni pod svojim krovovima,
prognanici vječne providnosti.
³Mišljahu da će im se tajni grijesi skriti,
pokriveni tamnim velom zaborava,
a rasuše se u užasnu strahu,
zaplašeni utvarama.
⁴Ni skrovište u koje se povukoše
nije ih sačuvalo od straha,
nego se oko njih razlijegao grozan jek,
ukazivahu im se kobne utvare, mračnih lica.

⁵ nikakva im sila ognjena nije mogla
svjetla pružiti,
niti su sjajne plamene zvijezde
mogle osvjetliti tu strašnu noć.
⁶Jedino im se ukazivaše neka lomača,
sama od sebe upaljena, puna užasa;
i kad bi ta prikaza iščezla,
oni je, izvan sebe od straha,
držahu strašnjijom nego što bijaše.

⁷Nemoćna bijahu njihova umijeća čarobnjačka
i njihovo hvastanje razborom
bijaše izvrgnuto ruglu.

⁸Jer oni koji prije obećavahu
kako će istjerati strah i tjeskobu
iz bolne duše,
sami se razbolješe od straha smiješnoga.

⁹Kad ih i nije ništa strahovito plašilo,
bješe im na užas gmizanje
životinja i šištanje zmija.

Ginuli su od straha,
ne usuđujući se pogledati ni u zrak
kojem se ne može umaknuti.

¹⁰Jer zloća je strašljivaca:
vlastitim se svjedočanstvom osuđuje
i uvijek zlo uvećava
kad je stane savjest tištiti.

¹¹Jer strah i nije drugo nego izdaja pomagala
što ih razum daje:

¹²što se manje čovjek u sebi na njih oslanja,
to mu teže pada što ne zna uzrok

svojoj patnji.

¹³I tako oni, one noći zaista nemoćne
izišle iz dubina Podzemlja nemoćnog,
usnuli istim snom,

¹⁴bijahu progonjeni strašnim sablastima
ili su smalaksali obamrle duše,
jer ih napade iznenadan
i neočekivan strah.

¹⁵I tako svaki, pavši gdje se našao,
osta zatočen u tamnici bez prijevornica:

¹⁶i orač i pastir i radnik koji se samotno muči
zaskočeni zapadoše u neminovnu nevolju,
svi bijahu okovani jednim lancem tame.

¹⁷I šumni vjetar, i milopojni ptičji glas među
lisnim granama,

i odmjeren huk vode što silovito protječe;

¹⁸i nevidljiva trka životinja što skaču,
i urlik ljutih divljih zvijeri,
i jeka što se odbija od gorskih dolova -
sve ih ispunjaše užasom.

¹⁹A sav svijet blistao od sjajne svjetlosti
i prepuštao se nesmetano svojim djelima.

²⁰Jedino se nad njima raskrilila teška noć,
slika mraka koji će ih primiti;
ali teži od same tame bijahu oni -
teret sami sebi.

18 A svetima tvojim svijetlila je
svjetlost najveća,

i Egipćani, slušajući njihov glas

a ne videći im obličja,

nazivahu ih blaženima

jer nisu nevolju trpjeli;

²i zahvaljivahu im što se ne osvećuju
za nanesene nepravde

i moljahu ih da im oprostite neprijateljstvo.

³A Izraelcima si dao ognjen stup
da im bude vođom na stazama neznanim,
blago sunce na njihovu časnom putovanju.

⁴Zaslужili su Egipćani da svjetlost izgube
i da ih tama zasužnji,
jer u zatvoru držahu djecu tvoju
po kojoj se svijetu imala podariti
nepropadljiva svjetlost Zakona.

Egipat i Izrael: Zatornik

⁵I jer odlučiše pogubiti djecu svetaca,

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

- a jedno se od izložene djece spasilo,
ti im za kaznu oduze mnoštvo djece
i sve ih pogubi u silnoj vodi.
- ⁶A noć ona bijaše unaprijed
najavljena ocima našim
da bi jasno znali kakvim su
prisegama povjerovali,
i da budu dobre volje.
- ⁷Tako je tvoj narod očekivao spas pravednika
i propast neprijatelja.
- ⁸Jer čime si kaznio naše protivnike,
time si proslavio nas,
pozvavši nas k sebi.
- ⁹Tada su pobožna djeca pravednika
žrtve tajno prinijela
i složno postavila zakon božanstven
da sveti tvoji jednako snose
i dobra i pogibelji.
I tad su zapjevali svete pjesme otaca.
- ¹⁰A u odjek im dođoše neskladni
povici neprijatelja,
tužan jauk za djecom oplakivanom.
- ¹¹Jednaka kazna stiže i roba i gospodara,
isto je trpio i pučanin i kralj.
- ¹²A svi su zajedno imali nebrojene mrtvace
pogođene istom smrću.
I živih bijaše premalo da pokapaju mrtve,
jer im za tren poginu najodličniji porod.
- ¹³I oni koji, zbog svojih čarolija,
ni u što nisu vjerovali,
kad im izginuše prvenci njihovi,
moradoše priznati da je narod
izraelski - sin Božji.
- ¹⁴Dok je mirna tišina svime vladala
i noć brzim tijekom stigla do
sredine puta svog,
- ¹⁵jurnula je tvoja svemoguća riječ s nebesa,
s kraljevskih prijestolja,
kao žestok ratnik u sredinu zemlje,
propasti predane.
Kao oštar mač nosila je tvoju
neopozivu zapovijed.
- ¹⁶Zaustavi se i sve ispuni smrću:
doticala se neba, stajala na zemlji.
- ¹⁷Tada Egipćane iznenada uplašiše
prikaze jezivih snova,
napade ih neočekivan strah.
- ¹⁸Padahu polumrtvi, jedan ovdje, drugi ondje,
kazujući zašto umiru.
- ¹⁹Jer su im sni, što ih smutiše,
to unaprijed najavili,
da ne bi poginuli ne znajući uzroka
s kojeg ih je stiglo zlo.
- ²⁰Ali se napast smrtna dotakla i pravednika
i mnoštvo ih je u pustinji pomrlo.
Ali srdžba nije dugo trajala.
- ²¹Jer se brzo za njih zauzeo čovjek
besprijekoran:
naoružan oružjem službe svoje -
molitvom i pomirbenim kadom -
opro se srdžbi i dokrajčio nevolju,
pokazavši da je sluga tvoj.
- ²²On gnjevu nije odolio
ni snagom tjelesnom ni silom oružja
nego je riječju svojom pokorio zatornika
spomenuv otačke prisega i zavjete.
- ²³Mrtvi već ležahu jedan preko drugoga,
a on stade sred njih i jarost suzbi,
presiječe joj put ka živima.
- ²⁴Na njegovoj dugoj halji bijaše čitav svemir
i u četiri reda dragulja slavna imena otaca,
a na vijencu oko glave tvoje veličanstvo.
- ²⁵Pred tim uzmaknu zatornik, predade se:
samo je malo okušao srdžbu tvoju -
i bijaše mu dosta.

Egipat i Izrael: Crveno more

- 19** A grešnike je sasvim pritisnuo
gnjev nemilostiv,
jer je Gospodin znao što će oni:
- ²najprije će dopustiti Izraelcima da odu
i brzo ih ispratiti,
a zatim će se predomisлити
i poći za njima u potjeru.
- ³Još im teška žalost bijaše na srcu
dok naricahu nad grobovima
svojih mrtvaca,
kad im pade na um nova luda misao
te stadoše kao bjegunce progoniti
one koje su prije molili da odu.
- ⁴A zaslužena ih je sudbina nagnala
da zaborave prošle jade
i da svojim mukama dodaju još jednu:
- ⁵dok će narod tvoj prijeći put čudesan,
oni će naći smrt nečuvenu.

Knjiga Mudrosti

III. MUDROST I BOG U POVIJESTI

⁶Da se sačuvaju djeca tvoja neozlijeđena,
sve stvoreno preinači opet narav svoju
služeći tvojim zapovijedima.

⁷Oblak se pojavi i sjenom zakri tabor,
a kopno izroni gdje prije bijaše voda;
put slobodan nasta od Crvenoga mora
i polje travnato od strašnih valova.

⁸Preko njega prijeđe narod sav,
štićen tvojom desnicom,
zadivljen silnim čudesima.

⁹Bijahu kao konji kada pasu,
i kao jaganjci skakahu
slaveći tebe, Gospode, izbavitelja svoga.

Priroda čudesno služi Izraelcima

¹⁰Još se sjećahu događaja u tuđini,
kako je mjesto životinja zemlja
komarce rađala
i kako je mjesto riba rijeka
izbacila mnoštvo žaba.

¹¹Poslije vidješe i nov nastanak ptica,
kada su, potaknuti žudnjom,
zatražili jela raskošna:

¹²izašle iz mora prepelice
da im želji udovolje.

¹³A grešnike stigla kazna,
prethodili joj snažni gromovi.
Stigla ih pravedna plaća za zla djela,
jer su divljom mržnjom mrzili tuđince.

¹⁴Jer dok oni odbijahu neznance,
ovi goste i dobrotvore pretvoriše u robove.

¹⁵Oni se prema strancima
poniješe odmah neprijateljski,
i plaća ih čeka za to.

¹⁶Ovi, naprotiv, primiše svečano Izraelce,
a onda ih, već ravne sebi,
udariše teškom tlakom.

¹⁷I njih udari sljepoća
kao i one pred vratima pravednikovim;
opkoli ih tama duboka,
i svaki je tražio svoja vrata.

Priroda pri Izlasku

¹⁸Tako se počela međusobno izmjenjuju,
kao što se skladno izmjenjuju
glasovi na harfi,
ostajući uvijek kod zvuka svojeg;

a to se može jasno razabrati
kad se razmotre događaji.

¹⁹Jer se kopnene životinje u vodene mijenjahu,
a one što plivaju, na kopno prelažahu.

²⁰Oganj je u vodi silu svoju pojačao,
a voda zaboravila snagu što gasi.

²¹Plamenovi ognjeni nisu pržili meso
životinja propadljivih
kada su posred njih hodile
niti se u njima topila hrana nebeska,
laka i topljiva poput inja.

Zaključak

²²U svemu si, Gospode, uzvisio
i proslavio narod svoj
i nisi ga prezreo, već si mu bio na pomoći
svagda i svagdje.

Proslov prevodiočev

¹Mnoge su nam i velike darove darovali
Zakon, Proroci i ostali Pisci koji su slijedili iza
njih. Zato valja pohvaliti Izraela zbog naobrazbe
i mudrosti. Ali nije dovoljno da se ljudi sami
nauče knjizi, ⁵već treba da riječju i perom koriste
i drugim ljudima, te se moj djed Isus, posvetivši
se ustrajnom čitanju Zakona, Proroka ¹⁰i ostalih
predačkih Knjiga i stekavši golemo iskustvo -
najposlije i sam našao ponukanim da napiše
štogod poučno i mudro, kako bi oni koji su željni
pouke proučili to, pa tako još više uznapredovali
u životu prema Zakonu.

¹⁵Zato, molim, čitajte blagohotno i pažljivo
ovo moje djelo i oprostite ²⁰ako nismo uspjeli
naći primjeren oblik ovom ili onom izrazu, jer
valja znati da hebrejski izričaji, prevedeni na
drugi jezik, gube od svoje snage. Štoviše, prouči
li se sam Zakon, Proroci ²⁵i ostale Knjige, opazit
će se povelika razlika između prijevoda i
izvornika. Kad sam u trideset i osmoj godini
vladavine kralja Euergeta došao u Egipat i
boravio ondje neko vrijeme, našao sam djelo
veoma poučno. ³⁰Odlučih stoga uložiti sav trud i
mar da prevedem ovu knjigu. Uložih mnogo
bdjenja i znanja, tijekom tog vremena, da bih
posao obavio i objavio knjigu, osobito na korist
onima koji se u tuđini žele baviti naukom ³⁵i
pripravni su prilagoditi svoje običaje kako bi

Rimljanima

I. SPASENJE PO VJERI

3. IZRAEL I KRŠĆANI

Povlastice Izraelove

9 Istinu govorim u Kristu, ne lažem; susvjedok mi je savjest moja u Duhu Svetom: ²silna mi je tuga i neprekidna bol u srcu. ³Da, htio bih ja sam proklet biti, odvojen od Krista, za braću svoju, sunarodnjake svoje po tijelu. ⁴Oni su Izraelci, njihovo je posinstvo, i Slava, i Savezi, i zakonodavstvo, i bogoštovlje, i obećanja; ⁵njihovi su i oci, od njih je, po tijelu, i Krist, koji je iznad svega, Bog blagoslovljen u vjekove. Amen.

Bog ostaje vjeran obećanjima

⁶Ali ne kao da se izjalovila riječ Božja. Jer nisu Izrael svi koji potječu od Izraela; ⁷i nisu svi djeca Abrahamova zato što su njegovo potomstvo, nego po Izaku će ti se nazivati potomstvo; ⁸to jest: djeca tijela nisu i djeca Božja, nego - djeca obećanja računaju se u potomstvo. ⁹Evo doista riječi obećanja: U ovo ću doba doći i Sara će imati sina. ¹⁰Ali ne samo to! I Rebeķa je s jednim, s Izakom, ocem našim, zanjela. ¹¹Pa kad još blizanci ne bijahu rođeni niti učiniše što dobro ili zlo - da bi trajnom ostala odluka Božja o izabranju: ¹²ne po djelima, nego po onome tko poziva - rečeno joj je: Stariji će služiti mlađemu, ¹³kako je pisano: Jakova sam zavolio, a Ezav mi omrznu.

Bog nije nepravedan prema Izraelu

¹⁴Što ćemo dakle reći? Možda da u Boga ima nepravde? Nipošto! ¹⁵Ta Mojsiju veli: Smilovat ću se komu hoću da se smilujem; sažalit ću se nad kim hoću da se sažalim. ¹⁶Nije dakle do onoga koji hoće ni do onoga koji trči, nego do Boga koji se smiluje. ¹⁷Jer Pismo veli faraonu: Zato te upravo podigoh da na tebi pokažem svoju moć i da se razglasi ime moje po svoj zemlji. ¹⁸Tako dakle: smiluje se komu hoće, a otvrdnjuje koga hoće.

¹⁹Da, reći ćeš mi: Što se onda još tuži? Ta tko se to volji njegovoj odupro? ²⁰Čovječe, tko si ti zapravo da se pravdaš s Bogom? Zar da djelo rekne tvorcu: "Što si me ovakvim načinio?" ²¹Ili zar lončar nema vlasti nad

glinom da od istoga tijesta načini posudu sad časnu, sad nečasnu. ²²A što ako je Bog, hoteći očitovati gnjev i obznaniti svoju moć u silnoj strpljivosti podnosio posude gnjeva, dozrele za propast, ²³da obznani bogatstvo slave svoje na posudama milosrđa, koje unaprijed pripravi za slavu, ²⁴na nama koje pozva ne samo između Židova nego i između pogana?

Nevjera predviđena u Starom zavjetu

²⁵Tako i u Hošeji veli:

Ne-narod moj prozvat ću narodom mojim i Neljubljenju ljubljenom.

²⁶*Na mjestu gdje im je rečeno: Vi niste moj narod*

prozvat će se sinovi Boga živoga.

²⁷Izaija pak proglašuje o Izraelu: *Zaista, sinova će Izraelovih brojem biti kao pijeska morskog - Ostatak će se spasiti; ²⁸jer riječ će ispuniti i uskoro izvršiti Gospodin na zemlji.*

²⁹Tako je Izaija i prorekao:

Da nam Gospodin nad Vojskama

ne ostavi sjeme,

ko Sodoma bismo bili

i Gomori nalik.

³⁰Što ćemo dakle reći? Da pogani koji nisu tražili pravednosti stekoše pravednost, pravednost po vjeri. ³¹Izrael pak koji je tražio neki zakon pravednosti, nije do zakona dopro.

³²Zašto? Jer nije tražio po vjeri, nego kao po djelima. Spotakoše se o kamen spoticanja, ³³kao što je pisano:

Evo postavljam na Sionu kamen spoticanja i stijenu posrtanja.

Ali tko u nj vjeruje,

neće se postidjeti.

Knjiga Sirahova

Mudrost u susretu sa svijetom

Dvije najmlađe starozavjetne knjige, Knjiga Sirahova i Knjiga Mudrosti, svaka na svoje način, svjedoče o važnosti egipatske dijaspori za sintezu Izraelove vjere u susretu sa širokim helenističkim svijetom i njegovom filozofijom. Pritom je mudrost odigrala važnu ulogu, o čemu svjedoče te dvije knjige.

Knjiga Sirahova je doduše napisana na hebrejskom, ali je, prema svjedočanstvu samoga prevoditelja, potkraj 2. st. pr. Kr. u Egiptu prevedena na grčki, jer je našao da je to „djelo veoma poučno“. Taj je prijevod to važniji što se hebrejski izvornik u 12. st. netragom izgubio. Tek su njegove dvije trećine 1896. pronađene u glasovitoj genizi u Kairu.

Knjiga Mudrosti ili Mudrost Salomonova (Sofia Salomonis), kako se knjiga zove na grčkom, izvorno je napisana grčkim jezikom. Knjiga je tek fiktivno pripisana kralju Salomonu koji je u židovstvu bio utjelovljenje mudrosti. To su smatrali već stari oci Jeronim i Augustin, pa su knjigu zato na latinskom prozvali „Knjiga Mudrosti“ (liber sapientiae). Njezin stvarni autor je po svemu sudeći neki obrazovani Židov iz Aleksandrije koji je dobro govorio grčki i dobro poznavao grčku filozofiju.

Pouka u mudrosti i znanosti

Cijela Knjiga Sirahova svjedoči o teškim i nemirnim vremenima u kojima živi njezin autor, pokušavajući sačuvati duhovnu baštinu svoga naroda, a ne zatvoriti se utjecaju helenističkoga svijeta. Knjiga je vjerojatno nastala oko 175. pr. Kr. kad je Antioh IV. Židovima uvelike ograničio vjersku samostalnost i štoviše pokušao nametnuti poganski kult. Sirah se tome suprotstavlja „poukom u mudrosti i znanosti“ (Sir 50, 27). Njemu je na srcu jačanje židovskog identiteta u vremenima previranja te u oblikovanju snažne osobnosti na temeljima tradicionalne mudrosti. On dalje razvija stare mudrosne tradicije, ponajprije u velikoj pohvali koju mudrost izriče sama sebi (Sir 24). Ona utjelovljuje Božju naklonost Izraelu, a svoje mjesto je našla u Zakonu (Tori). To je u Starom zavjetu prvo poistovjećivanje Mudrosti i Tore. Time se Tora istodobno predstavlja kao univerzalni red stvaranja te tako jača židovski identitet naočigled suvremenoga govora o mudrosti i zakonima svijeta u grčkoj filozofiji, s kojom se Židovi u Egiptu susreću.

41. tjedan,
207. dan čitanja, petak, 15. rujna 2017.

Sir 1,1-6,17
Rim 10

Prihvatanje i kritika novoga

Primjere otvorenosti prema elementima helenističke kulture svoga vremena Sirah je ostavio u preporuci putovanja kao izvora novih životnih iskustava (34, 9-11), u savjetima s obzirom na sudjelovanje u grčkim gozbama i simpozijima (31, 12, 32, 13), u stavu prema idejama stoičke filozofije (5, 11-17), u shvaćanju slobode (22, 27-23, 6), a prije svega u pokušaju sinteze moderne medicinske znanosti s vjerom i pobožnošću Izraela u zanimljivoj perikopi o ulozi liječnika (38, 1-15). Neke Sirahove teme potaknute su problemima i nevoljama njegova vremena, kao primjerice govor o dužnostima prema roditeljima (3, 1-16), o kriterijima pravoga prijateljstva (6, 5-17), o pitanjima uspješne odgoja (30, 1-13), o oprezu u susretu s moćnicima i bogatašima (9, 17-11, 6). U svemu tome on ne zaboravlja upozoriti da se ne zaboravi Zakon Svevišnjega i da se čovjek ne stidi svoje vjere (41, 8; 42, 2). Njegova kritika nepravednih odnosa ništa ne zaostaje za oštrinom proročke kritike. Jednako tako se bori protiv raskoraka između kulta i moralnoga ponašanja.

Mudrost i pravednost

U Knjizi Mudrosti, koja započinje pozivom „ljubite pravednost“ (Mudr 1, 1), pravednost je teološki program cijele knjige. Dar i nalaženje mudrosti, kao i držanje zapovijedi Zakona služi pravednosti koja rađa besmrtnošću (1, 15). U samom pojmu pravednosti mogu se prepoznati tragovi i grčke i egipatske i biblijske misli. U grčkome shvaćanju pravednost (dikaiosyne) je visoka vrлина koja se može naučiti, a koja se izvodi od božice Dike. Po smislu ona je istoznačnica hebrejskog pojma sedaqah, ni jedno ni drugo ne može se odvojiti od egipatkoga pojma ma'at, koji označava božicu i princip pravednoga poretka, što se očituje u socijalnom, kulturnom i kozmičkom prostoru, a čovjek ga ostvaruje etičkom voljom. Prema Knjizi Mudrosti, pravednost je s jedne strane od Jahve omogućen red, a s druge strane u Izraelu je prepoznatljiva u socijalnome ponašanju, te je tek dijelom ostvarena u solidarnosti s potrebnim. Može se reći da je mudrost unutarnja strana pravednosti. Knjiga Mudrosti je smatra ostvarivom, jer ona dolazi od samoga Boga i vodi do najužeg jedinstva s njime. Budući da bezbožnici ne doživljuju adekvatnu kaznu za života, kao ni pravedni svoju plaću, Knjiga Mudrosti računa s idejom suda mrtvima, izlazeći tako izvan ovozemaljskih okvira plaće i kazne.

Sirah

I. ZBIRKA IZREKA

živjeli prema Zakonu.
I. ZBIRKA IZREKA

Otajstvo mudrosti

- 1** Svaka je mudrost od Gospoda
i s njime je dovijeka.
²Tko će izbrojiti pijesak morski
i kaplje kišne i dane vječnosti?
³Tko će istražiti nebesku visinu,
zemaljsku širinu i dubinu bezdana?
⁴Mudrost je stvorena prije svega ostalog,
i misaon razbor vječan je.
⁵
⁶Komu se otkrio korijen mudrosti
i tko znade njezine namisli? ⁷
⁸Samo je jedan mudar i uistinu strašan
kad sjedi na prijestolju svojem - Gospod.
⁹On ju je stvorio, gledao i izbrojio,
izlio je na sva svoja djela,
¹⁰na svako tijelo prema veličini njegovoj
i obdario njome one koji ga ljube.

Strah Gospodnji

- ¹¹Strah je Gospodnji slava i hvala,
veselje i vijenac radosti.
¹²Strah Gospodnji sladi srce,
daje radost, veselje i dug život.
¹³Tko se boji Gospoda, sretan je na svršetku
i blagoslovljen u dan svoje smrti.
¹⁴Strah Gospodnji početak je mudrosti,
s vjernima je ona stvorena
u utrobi majčinoj.
¹⁵Svila je gnijezdo s temeljem vječnim
među ljudima
i bit će vjerna porodu njihovu.
¹⁶Strah je Gospodnji punina mudrosti,
ona ih opija svojim plodovima.
¹⁷Dom im napunja milinama
i klijeti svojim urodom.
¹⁸Strah Gospodnji vijenac je mudrosti
koji cvate mirom i zdravljem.
¹⁹Gospod je nju gledao i izbrojio
i izlio spoznaju i razbor,
uzvisio slavu onih koji je posjeduju.
²⁰Strah Gospodnji korijen je mudrosti,
a izdanci su dug život. ²¹

Strpljivost i supregnuće

- ²²Strast opakoga ne može opravdati,
jer mu teret strasti donosi pad.
²³Strpljiv čovjek podnosi do u pravi čas,
a na kraju uživa radost.
²⁴On krije svoje riječi do pravog trena,
i usta mnogih govore o njegovu razboru.

Mudrost i pravednost

- ²⁵U riznicama mudrosti zagonetke su
spoznaje,
ali je grešniku mrska pobožnost.
²⁶Želiš li mudrost, vrši zapovijedi,
i Gospod će ti je dati.
²⁷Jer strah je Gospodnji mudrost i pouka,
i Gospodu je draga vjernost i krotkost.
²⁸Ne opiri se strahu Gospodnjem
i ne pristupaj Gospodu dvolična srca.
²⁹Ne budi licemjer pred ljudima
i pazi na usne svoje.
³⁰Ne uznosi se, da ne padneš
i da se ne osramotiš,
jer Gospod će otkriti tvoje tajne
i poniziti te pred svim zborom,
jer nisi dosegao straha Gospodnjeg
i jer ti je srce puno prijevare.

Strah Gospodnji u kušnji

- 2** Sine moj,
ako želiš služiti Gospodu,
pripravi dušu svoju na kušnju.
²Učvrsti svoje srce i budi jak
i ne nagli kad napast dođe.
³Prioni uz Boga i ne odmeći se,
da bi bio slavljen na svoj posljednji dan.
⁴Primi sve što te stigne
i budi strpljiv u nestalnosti svoje bijede.
⁵Jer kao što se u vatri kuša zlato,
tako i odabranici u peći poniženja.
⁶Vjeruj u Gospoda, i on će ti pomoći,
kroči pravom stazom i uzdaj se u njega.
⁷Vi što se bojite Gospoda, očekujte
njegovu milost
i ne skrećite s pravoga puta,
da ne propadnete.
⁸Vi što se bojite Gospoda, uzdajte se u nj
i plaća vam neće propasti.

Sirah

I. ZBIRKA IZREKA

- ⁹Vi što se bojite Gospoda,
nadajte se dobru,
vječnoj radosti i milosti.
- ¹⁰Pogledajte prošla pokoljenja i vidite:
je li se ikad postidio tko se uzdao
u Gospoda?
Je li ikad ostavljen tko ga se
ustrajno bojao?
Je li ikad prezren koji ga je
u pomoć zvao?
- ¹¹Tâ Gospod je sućutan i milostiv,
on oprašta grijeha i izbavlja
u danima nevolje.
- ¹²Jao strašljivim srcima i lijenim rukama
i grešniku koji hodi dvjema stazama.
- ¹³Jao mlaku srcu koje ne vjeruje,
jer takvo neće naći zaštitu.
- ¹⁴Jao vama koji ste izgubili izdržljivost:
što ćete raditi kad vas Gospod pohodi?
- ¹⁵Koji se boje Gospoda slušaju njegove riječi,
i koji ga ljube drže se putova njegovih.
- ¹⁶Koji se boje Gospoda čine što je
njemu po volji,
i koji ga ljube uživaju u njegovu Zakonu.
- ¹⁷Koji se boje Gospoda pripremaju
se srcem svojim
i pred njim se ponizuju.
- ¹⁸Predajmo se u ruke Gospodnje,
a ne u ruke ljudske:
jer kakvo je u Gospoda veličanstvo,
takva je i njegova milost.

Dužnosti prema roditeljima

- 3** Djeco, slušajte mene, oca svoga,
i radite tako da se spasite.
- ²Jer Gospod slavi oca u djeci njegovoj
i učvršćuje pravo majke
nad sinovima njezinim.
- ³Tko štuje oca okajava grijeha svoje,
⁴i tko časti majku svoju sabire blago.
- ⁵Tko štuje oca radovat će se sa svoje djece
i bit će uslišen u dan molitve svoje.
- ⁶Tko časti oca svojeg, dugo živi;
tko čini radost majci svojoj sluša Gospoda.
- ⁷On služi roditeljima svojim
kao svojim gospodarima.
- ⁸Sine moj, riječju i djelom štuj oca svoga
da te od njega stigne blagoslov.

- ⁹Jer blagoslov očevo učvršćuje kuću djeci,
a majčina kletva temelje im ruši.
- ¹⁰Ne traži časti u sramoti oca svojeg,
jer ti očeva sramota nije na čast.
- ¹¹Jer čovjeku dolazi čast od počasti
oca njegova,
a prezrena majka sramota je djeci.
- ¹²Sine moj, pomози oca svoga u starosti
i ne žalosti ga za života njegova.
- ¹³Ako mu i razum klone, budi blag s njime
i ne grdi ga ti, koji si u punoj snazi.
- ¹⁴Jer, ne zaboravlja se milost prema ocu,
već se uračunava u oprost grijeha.
- ¹⁵U danima tvoje nevolje
Gospod će te se sjetiti:
kao što se led topi na suncu,
tako će se iskopnjeti tvoji grijesi.
- ¹⁶Od hulitelja nije bolji tko prezire oca,
i Gospod proklinje onoga tko vrijeđa majku.

Poniznost

- ¹⁷Sine moj, budi krotak u poslu svojem,
i bit ćeš voljeniji nego onaj koji
darove dijeli.
- ¹⁸Što si veći to se većma ponizi
da nađeš milost u Gospoda.
- ¹⁹Jer veliko je milosrđe Božje
i poniznima otkriva tajnu svoju.
- ²⁰Iako je velika moć Gospoda,
on prima počast poniznih.
- ²¹Ne idi za onim što ti je previsoko
i ne istražuj ono što je iznad tvojih snaga.
- ²²Trsi se duhom svojim oko onoga
što ti je dano
i ne bavi se pojavama otajstvenim.
- ²³Ne trudi se oko onog
što je iznad tvoje snage,
jer i ono čemu su te učili već je pregolemo
za um ljudski.
- ²⁴Mnoge već zavede njihova umišljenost,
i opaka uobraženost iskrivi im misli. ²⁵

Oholost

- ²⁶Tvrdekorno srce u zlu završava,
i tko pogibelj ljubi, u njoj i propada.
- ²⁷Tvrdekorno srce otešćalo je od nevolja,
i grešnik gomila grijeh na grijeh.

Sirah

I. ZBIRKA IZREKA

- ²⁸Nema lijeka bolesti oholnika,
jer se opačina u njem ukorijenila.
²⁹Srce razborita čovjeka razmišlja o izrekama,
i pažljivo uho san je mudracu.

Milosrđe prema siromasima

- ³⁰Kao što voda gasi uzbuktali oganj,
tako i milosrđe čisti od grijeha.
³¹Tko dobročinstva uzvraća misli na budućnost,
i u času svojeg pada naći će potporu.
- 4** Sine moj, ne uskrađuj milodara siromahu
i ne daj da dugo iščekuju oči ubogoga.
- ²Ne žalosti dušu gladnu
i ne draži čovjeka u oskudici njegovoj.
- ³Ne razdražuj srca ogorčena
i ne pusti uboga da čeka na dan tvoj.
- ⁴Ne odbij molbe nevoljnika
i ne odvrćaj lice svoje od siromaha.
- ⁵Ne odvrati pogleda svoga od potrebita
i ne daj nikomu prilike da te kune.
- ⁶Jer prokune li te tko u tjeskobi duše svoje,
Tvorac će njegov uslišiti mu vapaj.
- ⁷Nastoj omiljeti društvu
i prigni glavu pred vladarem.
- ⁸Saslušaj siromaha
i uljudno mu odzdravi;
- ⁹izbavi potlačena od njegova tlačitelja
i ne budi podao u svojoj presudi.
- ¹⁰Budi kao otac sirotama
i kao muž budi na pomoć udovicama.
I bit ćeš kao sin Svevišnjemu,
koji će te ljubiti više nego tvoja majka.

Mudrost odgojiteljica

- ¹¹Mudrost odgaja sinove svoje
i brine se za one koji je traže.
- ¹²Tko ljubi nju, ljubi život,
i koji je rano traže ispunit će se srećom.
- ¹³Tko je posjeduje baštinit će čast,
i kamo god krene, Gospod ga blagoslivlja.
- ¹⁴Služe Svetomu koji njoj služe,
i Gospod ljubi one koji ljube nju.
- ¹⁵Tko nju poslušava sudi pravedno,
i tko se nje drži on je na pouzdanu.
- ¹⁶Ako se u nju ufa, onda je i baštini,
i ona ostaje u posjedu njegovih potomaka.
- ¹⁷Jer iako u početku vodi putem krivudavim,

- nagoni ga na tjeskobu i drhtavicu,
muči ga stegom svojom
dok se ne mogne u nj pouzdati,
iskušava ga zapovijedima svojim,
¹⁸a na kraju će ga privesti pravom putu
i otkriti mu svoje tajne.
- ¹⁹Ako odluta, ona ga ostavlja
i predaje njegovoj propasti.

Sram i ljudski obzir

- ²⁰Sine moj, pazi na prilike i čuvaj se zla,
i ne stidi se samoga sebe.
- ²¹Jer ima stid što vodi grijehu,
kao i stid koji je čast i milost.
- ²²Ne budi pristran protiv sebe samoga
i ne stidi se na svoju propast.
- ²³Ne susteži svoje riječi u pravo vrijeme
i ne skrivaj svoje mudrosti.
- ²⁴Jer se u govoru očituje mudrost
i po riječima otkriva naobrazba.
- ²⁵Ne protivi se istini,
radije se crveni zbog svojeg neznanja.
- ²⁶Ne stidi se priznati svoje grijehe
i ne opiri se struji rijeke.
- ²⁷Ne ponizuj se pred maloumnikom
i ne budi pristran pred mogućnicima.
- ²⁸Do smrti se bori za istinu,
i Gospod će se boriti za te.
- ²⁹Ne budi silovit na jeziku
a lijen i mlitav na djelu.
- ³⁰Ne budi kao lav u svojoj kući,
a strašljivac prema svojim slugama.
- ³¹Nek' ti ne bude ruka ispružena za primanje,
a stisnuta u vrijeme vraćanja.

Bogatstvo i objest

- 5** Ne oslanjaj se na svoje bogatstvo
i ne reci: "Ja imam dosta."
- ²Ne idi za svojom željom i svojom snagom,
slijedeći strasti svoga srca.
- ³Ne reci: "Tko mi što može?"
jer će te Gospod kazniti.
- ⁴Ne reci: "Griješio sam, pa što!"
jer Gospod umije čekati.
- ⁵Ne uzdaj se toliko u oproštenje
da gomilaš grijeh na grijeh.

Sirah

I. ZBIRKA IZREKA

⁶Ne reci: "Veliko je milosrđe njegovo,
oprostit će mi moje mnoge grijeh!"
jer je s njime milosrđe i gnjev
te na grešnike pada srdžba njegova.
⁷Ne oklijevaj vratiti se njemu,
i ne odgađaj iz dana u dan;
jer će iznenada njegov gnjev planuti,
i u čas osvetni ti ćeš propasti.
⁸Ne uzdaj se u blago krivo stečeno,
ono ti ništa neće koristiti u dan nesreće.

Postojanost i pribranost

⁹Ne povijaj se sa svakim vjetrom
i ne idi po svakoj stazi
(tako čini grešnik licemjerni).
¹⁰Budi postojan u nazorima svojim
i neka je jedna tvoja riječ.
¹¹Budi brz i pripravan saslušati,
a spor odgovarati.
¹²Ako znaš, odgovori svojem blišnjemu;
ako ne znaš, stavi ruku na usta.
¹³I slava i sramota dolaze od riječi,
i jezik je čovjekov propast njegova.
¹⁴Ne budi klevetnik
i jezikom svojim ne postavljalj zamke,
jer kao što lupeža čeka sramota,
tako podlaca očekuje teška osuda.
¹⁵Ne budi opak ni u malu ni u veliku
i ne budi neprijatelj umjesto prijatelj.
6 Jer zao glas donosi zazor i sramotu,
kako to biva grešniku licemjernom.
²Ne predaj se u ruke svojoj strasti,
da ti ona dušu ne rastrga kao
razbješnjeli bik;
³da ti ne obrsti lišće i da ti ne propadnu plodovi
i ne ostaneš poput sasušena drveta.
⁴Jer strastvena duša propast je onome čija je
i čini od njega ruglo
pred njegovim neprijateljima.

Prijateljstvo

⁵Umilna riječ umnožava prijatelje,
i jezik uljudan izaziva prijazne odgovore.
⁶Neka su ti mnogi poznanici,
ali pouzdanik samo jedan od tisuću.
⁷Ako želiš imati prijatelja, steci ga kušanjem
i nemoj se prebrzo u nj pouzdati.

⁸Jer netko je prijatelj samo kad to
njemu odgovara
i taj ne ostaje vjeran u dan nevolje.
⁹A neki će se prijatelj prometnuti u neprijatelja
i tvoju sramotu iznijeti na vidjelo.
¹⁰Gdjekoji je opet prijatelj za stolom,
ali ga nema u času nevolje.
¹¹Dok si sretan, on će ti biti kao ti sam sebi:
s ukućanima tvojim povjerljiv će biti;
¹²a stigne li te zlo, okrenut će se protiv tebe
i bježat će od tvog pogleda.
¹³Odvoji se od svojih neprijatelja
i čuvaj se svojih prijatelja.
¹⁴Vjeran prijatelj pouzdana je zaštita;
i tko ga je stekao našao je blago.
¹⁵Pravom prijatelju nema cijene
niti se može izmjeriti njegova vrijednost.
¹⁶Pravi je prijatelj balzam života,
nalazi ga onaj tko se Gospoda boji.
¹⁷Tko se Gospoda boji, nalazi prave prijatelje,
jer kakav čovjek, takav mu i prijatelj.

Rimljanima

I. SPASENJE PO VJERI

Židovi nisu priznali pravednosti Božje

10 Braćo! Želja je srca moga i molitva Bogu za njih: da se spase. ²Svjedočim doista za njih: imaju revnosti Božje, ali ne u pravom razumijevanju. ³Ne priznajući, doista, Božje pravednosti i tražeći uspostaviti svoju, pravednosti se Božjoj ne podložile. ⁴Jer dovršetak je Zakona Krist - na opravdanje svakomu tko vjeruje.

Mojsije o pravednosti Božjoj

⁵Da, Mojsije piše o onoj pravednosti iz Zakona: *Tko je vrši, naći će život u njoj.* ⁶A pravednost iz vjere ovako veli: *Nemoj reći u srcu svom: Tko će se popeti na nebo - to jest Krista svesti?* ⁷Ili: *Tko će sići u bezdan - to jest izvesti Krista od mrtvih?* ⁸Nego što veli? *Blizu ti je Riječ, u ustima tvojim i u srcu tvome - to jest Riječ vjere koju propovijedamo.*

⁹Jer ako ustima ispovijedaš da je Isus Gospodin, i srcem vjeruješ da ga je Bog uskrisio od mrtvih, bit ćeš spašen. ¹⁰Doista, srcem vjerovati opravdava, a ustima ispovijedati spasava. ¹¹Jer veli Pismo: *Tko god u nj vjeruje, neće se postidjeti.*

¹²Nema uistinu razlike između Židova i Grka jer jedan je Gospodin sviju, bogat prema svima koji ga prizivlju. ¹³Jer: *Tko god prizove ime Gospodnje, bit će spašen.*

Imali su dovoljno svjetla

¹⁴Ali kako da prizovu onoga u koga ne povjerovali? A kako da povjeruju u onoga koga nisu čuli? Kako pak da čuju bez propovjednika? ¹⁵A kako propovijedati bez poslanja? Tako je pisano:

Kako li su ljupke noge onih koji donose blagovijest dobra.

¹⁶Ali nisu svi poslušali blagovijesti - evanđelja! Zaista, Izaija veli: *Gospodine, tko povjerova našoj poruci?*

¹⁷Dakle: vjera po poruci, a poruka riječju Kristovom.

Nemaju isprike

¹⁸Nego pitam: Zar nisu čuli? Dapače! *Po svoj zemlji razliježe se jeka, riječi njihove sve do nakraj svijeta.*

¹⁹Onda pitam: Zar Izrael nije shvatio? Najprije Mojsije veli:

Ja ću vas na ljubomor izazvati pukom ništavnim, razdražit ću vas glupim nekim narodom.

²⁰Izaija pak hrabro veli: *Nadoše me koji me ne tražahu, objavih se onima koji me ne pitahu.*

²¹A Izraelu veli: *Cio dan pružah ruku narodu nepokornom i buntovnom.*